

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістр
Освітній рівень

на тему: Управління фінансовими ризиками банку за матеріалами
АТ «Комерційний Індустріальний Банк»

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і назва спеціальності

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

ДРФБС.016310.01.10.00

Виконав: студент II курсу, група ФБСм-20-1 _____ Богдан ПРИЙМАК
Підпис, дата Ім'я, прізвище

Керівник: канд. екон. наук, доцент _____ Людмила ПРИСТУПА
Підпис, дата Ім'я, прізвище

Нормоконтроль _____
Підпис, дата Ім'я, прізвище

До захисту допускаю:

Зав. кафедри

д-р. екон. наук, професор

_____ Ніла ХРУЩ
Підпис, дата Ім'я, прізвище

_____ 2021 р.

Хмельницький, 2021

Зміст

Вступ	5
1 Теоретичні засади управління фінансовими ризиками банківської установи	8
1.1 Сутність та класифікація фінансових ризиків банку	8
1.2 Теоретичні основи управління фінансовими ризиками банку	17
2 Аналітичні аспекти управління фінансовими ризиками банківських установ	26
2.1 Аналіз чутливості до впливу фінансових ризиків банківської системи України в 2016-2020 роках	26
2.2 Аналіз показників фінансово-господарської діяльності АТ «Комерційний Індустріальний Банк» в 2018-2020 роках	36
3 Напрями покращення управління фінансовими ризиками АТ «Комерційний Індустріальний Банк»	57
Висновки	68
Список використаних джерел	72
Додатки	78

Вступ

Актуальність теми. Банківські установи відіграють важливу роль у системі фінансового посередництва в Україні. В умовах фінансової нестабільності, під впливом пандемії COVID-19, виникла необхідність забезпечення стабільного функціонування банківської системи загалом, та кожного окремого банку, зокрема. Сучасні проблеми функціонування банків нерозривно пов'язані з ризиками та загрозами, що впливають на їх діяльність. Тому питання щодо управління ризиками банків, є невід'ємним складником у забезпеченні надійності та стабільності банківської установи. На сучасному етапі розвитку банківської діяльності, фінансові ризики посідають ключову роль у структурі ризиків банківської установи. Виходячи з цього управління фінансовими ризиками банку потребують детального дослідження.

Питанням вивчення теоретичних концепцій фінансового ризику банку присвячені праці таких вчених, як: Л. Бойківська, Л. Бондаренко, Л. Донець, А. Камінський, Л. Примостка та інші. Розробкою концепцій фінансового ризик-менеджменту займаються В. Вовк, А. Єпіфанова, В. Коваленко, О. Крухмаль, В. Кочетков, Р. Михайлюк, Д. Мельник, Р. Пікус, О. Пернарівська, А. Шолойко та інші. Віддаючи належне доробку вчених з проблем управління фінансовими ризиками банку, варто зазначити, що проблематиці управління фінансовими ризиками банку в умовах впливу COVID-19, приділяється недостатньо уваги. Виходячи з цього, науково-практичні основи розвитку управління фінансовими ризиками в період значної фінансової нестабільності є малодослідженими та потребують подальшого вивчення.

Метою дипломної роботи є узагальнення теоретичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо напрямів покращення управління фінансовими ризиками банківської установи. Згідно мети дослідження поставлені такі завдання:

- уточнити сутність та види фінансових ризиків банків;

– з'ясувати особливості управління фінансовими ризиками банку в умовах фінансової кризи з метою їх врахування у діяльності банківської установи;

– виокремити підходи до поняття «управління фінансовими ризиками» банку;

– здійснити аналіз та оцінку фінансово-господарської діяльності банківського сектора України та АТ «Комерційний Індустріальний Банк»;

– покращили систему управління фінансовими ризиками банку з виокремленням підсистеми процесу управління ризиками;

– обґрунтувати напрями покращення системи організації управління фінансовими ризиками банку на прикладі АТ «Комерційний Індустріальний Банк».

Об'єктом дипломної роботи є фінансові ризики банку.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти управління фінансовими ризиками банківської установи.

Методологічну основу дослідження складають загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, такі як синтезу та формалізації; структурного, системного, статистичного та факторного аналізу; методи групування, порівняння, теоретичного узагальнення, графічного представлення.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові акти України, статистичні данні Національного банку України щодо діяльності банків, наукові праці провідних вітчизняних й зарубіжних вчених та практиків з питань управління фінансовими ризиками банку, інформаційні ресурси мережі Інтернет, фінансова звітність АТ «Комерційний Індустріальний Банк».

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:

дістало подальшого розвитку:

– підходи до трактування поняття «управління фінансовими ризиками» банку, на основі виокремлення, наступних : як процес, як сукупність методів, як сукупність дій, як напрям ризик-менеджменту. Застосування яких дасть змогу обрати ті способи управління фінансовими ризиками банку, які

забезпечать стабільну діяльність банку за мінімального рівня впливу фінансових ризиків;

– система управління фінансовими ризиками банку, основними складовими елементами якої є: суб'єкти управління, принципи, функції, методи, інструменти та управлінські рішення, на основі виокремлення процесу управління ризиками з врахуванням впливу внутрішніх та зовнішніх загроз на формування мети, цілей та стратегії розвитку банківської установи. Застосування запропонованої системи дасть змогу забезпечити контроль за результативністю управління фінансовими ризиками банку.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці рекомендацій, які спрямовані на покращення управління фінансовими ризиками банку, на прикладі АТ «Комерційний Індустріальний Банк».

Основні результати дипломної роботи доповідалися на науково-практичних конференціях, зокрема: II Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Розвиток інноваційного фінансового управління суб'єктами економіки в умовах реалізації євроінтеграційної стратегії України» (16 листопада 2021 р., м. Хмельницький).

Основні положення, висновки і результати дослідження опубліковано в наукових працях загальним обсягом 0,14 друк. арк.

Структура та обсяг дипломної роботи. Магістерська дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дипломної роботи – 78 сторінок друкованого тексту. Робота містить 17 таблиць, 12 рисунків та 3 додатки. Список використаних джерел складається із 49 найменувань.

1 Теоретичні засади управління фінансовими ризиками банківської установи

1.1 Сутність та класифікація фінансових ризиків банку

На банківську діяльність значний вплив мають різноманітні ризики, які пов'язані з внутрішнім та зовнішнім середовищем функціонування банківської установи. Своєчасне виявлення банківських ризиків, їх оцінювання та управління ними дає змогу уникнути та зменшити втрати, які виникають в діяльності банку на фінансовому ринку. При визначенні сутності поняття ризику вчені-економісти зазначають, що він пов'язаний з конфліктністю, результативністю та невизначеністю. Конфліктність виникає через суб'єктивно-об'єктивну природу ризику, присутність протиріч між об'єктивно існуючими ризиковими обставинами та їхньою суб'єктивною оцінкою. Невизначеність, зазвичай, пов'язана з оцінкою ймовірності настання сприятливих чи несприятливих подій та обсягів їхнього прояву. Необхідність прийняття фінансових рішень в умовах невизначеності спричиняє настання ризику. Відмінність ризику від невизначеності полягає в тому, що ризик визначає можливість оцінки ймовірності настання фактів та наслідків їхньої реалізації. Результативність ризику проявляється в ймовірності відхилення від очікуваних показників діяльності фінансової установи. Виходячи з викладеного, необхідно виокремити характерні ознаки банківських ризиків, які найбільш вдало виокремив Л. Прийдун [39]. Основними ознаками ризику, на думку автора, є [39]:

– економічна природа ризику та об'єктивність його прояву – ризики притаманні будь-якій економічній, в тому числі і фінансовій діяльності, кожному фінансовому рішенням та неодмінно пов'язаний з отриманням доходів фінансовою установою;

– усвідомленість прийняття ризику та суб'єктивність його оцінки – фінансова установа свідомо приймає рішення про здійснення ризикової діяльності для отримання доходу чи досягнення поставленої мети;

– випадковий характер події – вплив ризиків, може мати як позитивний, так і негативний ефект та характеризується імовірністю їх настання;

– наявність альтернативних рішень та діяльність в умовах вибору – ризик неодмінно пов'язаний з прийняттям рішення про його прийняття, мінімізацію, нейтралізацію чи уникнення, тобто вибір альтернативного рішення;

– ймовірність виникнення збитків – настання ризиків характеризується зниженням або втратою доходів та отриманням збитків фінансовою установою;

– ймовірність отримання додаткового прибутку та досягнення поставленої цілі – основною метою діяльності фінансової установи є отримання прибутку. Чим більший фінансовий результат, тим вищий ризик при досягненні поставленої цілі;

– змінність ризику – рівень ризику постійно змінюється, адже залежить від об'єктивних та суб'єктивних факторів, крім того фінансові установи здійснюють свою діяльність в економічному, соціальному та політичному динамічних середовищах.

Таким чином, із врахуванням зазначених особливостей, ризиком можна вважати невизначеність у майбутньому, внаслідок прийнятого управлінського рішення, що виражається в упущенні можливості використати сприятливу ситуацію на фінансовому ринку.

Відповідно, банківські ризики, в фаховій літературі, визначається, як імовірність виникнення несприятливих подій, які негативно впливають на капітал, ліквідність або в цілому фінансову стійкість банків [17, с. 103].

Для більш повного аналізу основних теоретичних положень сутності поняття банківських ризиків, розглянемо підходи науковці щодо його трактування, які представлено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Підходи до трактування поняття «банківські ризики»

Автор	Визначення поняття «банківський ризик», джерело
Л. Примостка	«ймовірність недоотримання доходів або зменшення ринкової вартості капіталу банку внаслідок несприятливого впливу зовнішніх чи внутрішніх чинників» [40, с. 17]
І. Парасій– Вергуненко	«можливість зазнати втрат у разі виникнення несприятливих для банку обставин» [35, с. 178]
Л. Бондаренко	«можливість прийняття раціонального чи нераціонального управлінського рішення, в рамках якого можна дати вірогідну кількісну і/або якісну оцінку дії факторів і, як наслідок» [6]
В. Міщенко	«можлива (потенційна або реальна) загроза для тих або інших інтересів банку» [12, с. 20]
С. Козьменко, Ф. Шпиг, І. Волошко	«вартісне вираження ймовірності події, що спричиняє фінансові втрати» [24]
А. Єпіфанов, Т. Васильєва, С. Козьменко	«кількісно оцінена ймовірність невідповідності обсягових, просторових та часових параметрів фінансових потоків банку очікуваним; яка формується у результаті цілеспрямованої дії або бездіяльності зацікавлених суб'єктів економічних відносин, що відбивається на зміні його фінансового стану та динаміки розвитку» [42, с. 25]
І. Брітченко	«можливість настання несприятливої події, як економічну категорію, що виникає в умовах невизначеності і призводить до ймовірності понесення підприємством збитків або недоодержання прибутку» [7]
Л. Бойківська, Г. Партин	«загрозу втрати банком частини своїх ресурсів, недоотримання запланованих доходів, а також потенційну можливість отримати додатковий прибуток у разі реалізації певних, прийнятних для банку, фінансових ризиків» [5; 36].
О. Панченко, О. Маслюк, А. Гориленко	«ймовірність втрати банківською установою частини своїх фінансових ресурсів, недоотримання доходу або збільшення витрат унаслідок проведення банківських операцій та здійснення іншої банківської діяльності» [34, с. 147]

Джерело: узагальнено автором

Банківська діяльність пов'язана з великою кількістю ризиків, зокрема ризики неочікуваних змін відсоткових ставок, валютних курсів, негативних потоків депозитів, зниження платоспроможністю позичальника та ін. Зазначені ризики носять фінансовий характер, а отже фінансові ризики банку є основними ризиками у банківській діяльності.

Як зазначає А. Єпіфанова [42], «фінансовими ризиками називають ті

ризика, які виникають безпосередньо у сфері фінансового обігу та є вірогідністю виникнення негативних фінансових наслідків, які будуть виражені втратою прибутку чи капіталу за певних невизначених умов здійснення фінансової діяльності».

Таким чином, фінансові ризики банку утворюють найбільш численну групу банківських ризиків. Які, на думку Т. Кочетигової, А. Алейнік [25] «визначаються ймовірністю грошових утрат і пов'язуються з непередбаченими змінами в обсягах, дохідності, вартості та структурі активів і пасивів. Внутрішні фінансові ризики банківської установи, виникають у зв'язку з непередбаченими змінами обсягів, структури, дохідності та вартості активів і пасивів банку» [25].

В силу різнобічного аналізу фінансових ризиків банку немає єдиного підходу до формування їх переліку. В переважній більшості, сучасні вчені-економісти, відштовхуються від переліку фінансових ризиків банківських установ, визначених в документах Базельського комітету з банківського нагляду та в Методичних вказівках з інспектування банків «Система оцінки ризиків» [29], які розроблені на основі базельських вимог. Згідно з рекомендаціями Базельського комітету, фінансові ризики банківської установи поділяються на: кредитні ризики; ринкові ризики, які включають відсотковий ризик, пайовий ризик, валютні ризики та товарні ризики. Відповідно до угоди «Базель III» банківська установа, в обов'язковому порядку, повинна мати у власному розпорядженні відповідний розмір власного капіталу для покриття основних фінансових ризиків, таких як: кредитного, ринкового.

Найбільш поширеною ознакою класифікації фінансових ризиків банку є поділ їх на внутрішні та зовнішні, яку запропонував Л. Примостка [40] та підтримали С. Козьменком, Ф. Шпигом, І. Волошко [24]. До зовнішніх банківських ризиків найчастіше відносять економічні, інфляційні, інвестиційні ризик. До внутрішніх ризиків, автор відносить: фінансові ризики (квантифіковані) та функціональні ризики (неквантифіковані). Зазначений розподіл вказує на можливість їх кількісного та якісного виміру. У свою чергу,

Л. Примостка [40], фінансові ризики поділяє за критерієм вартісної ознаки, на: цінові та нецінові. До цінових ризиків належать, ті фінансові ризики, які пов'язані з можливою зміною прибутковості чи вартості активів і зобов'язань банку. На зміну вартості активів чи пасиви банківської установи, впливають зміни ринкових цін на фінансові товари (послуги). Нецінові ризики відзначаються ймовірними фінансовими втратами, які безпосередньо не пов'язані зі зміною ринкових цін на активи. До них належать втрати внаслідок зменшення вартості активів, неповернення кредитів, зниження платоспроможності партнерів або емітентів цінних паперів.

В. Вітлінський, П. Верченко [8, с. 24], Л. Донець [14, с. 18] виділяють динамічні і статичні фінансові ризики. Динамічні фінансові ризики – це «ризик, який пов'язаний з непередбачуваними (не детермінованими) змінами вартості основного капіталу, внаслідок прийняття управлінських рішень або непередбачуваними змінами у ринкових чи політичних реаліях» [8, с. 24]. Непередбачувані динамічні зміни можуть призвести як до отримання збитків, так і до отримання додаткових прибутків. Тоді, як статичні фінансові ризики – це ризик, пов'язаний зі скороченням реальних активів внаслідок втрати частки власності, а також із скороченням доходу через неієздатність фінансової установи. Такі ризик можуть призвести лише до отримання збитків.

Зокрема, І. А. Бланк пропонує класифікувати фінансові ризики банку за такими класифікаційними ознаками [3]:

- за джерелом виникнення ризику (систематичний та несистематичний ризик);

- за видом (відсотковий, валютний, ціновий, кредитний, інвестиційний, інноваційний, депозитний, інфляційний, податковий, ризик зниження фінансової стійкості, неплатоспроможності та група інших видів ризиків);

- залежно від характеру об'єкта (ризик окремої фінансової операції, різноманітних видів фінансової діяльності та діяльності фінансової установи);

- залежно від застосування фінансових інструментів (індивідуальний та портфельний ризику);
- за комплексністю (простий і складний ризику);
- залежно від фінансових результатів (ризик, що призводить до економічних втрат, ризику які характеризуються втратою вигоди, ризику що супроводжуються як фінансовими втратами, так і отриманням додаткових доходів);
- за характером прояву в часі (постійний та періодичний види ризику);
- залежно від рівня вірогідності реалізації (низький ризик, середній ризик, високий ризик, ризику, ступінь вірогідності яких не може бути визначений);
- залежно від величини фінансових втрат (допустимий ризик, критичний ризик, катастрофічний ризик);
- за можливістю передбачення (прогнозований та непрогнозований ризику);
- за можливістю страхування (ризик, що страхується та ризик, який не може бути застрахований) [3].

Залежно від видів операцій, фінансові ризику банку поділяються на ризику активних фінансових операцій і ризику фінансових пасивних операцій банку. За допомогою пасивних фінансових операцій банківська установа регулює обсяги власних фінансових ресурсів для виконання активних операцій. Управління ризиками активних фінансових операцій банківська установа здійснює управління кредитними, грошовими, прибутковими ризиками, ризиком ліквідності та іншими видами фінансових ризиків.

Національний банк України, з метою регулювання банківського нагляду виокремлює декілька груп фінансових ризиків, а саме: ризик ліквідності, кредитний ризик, ризик зміни відсоткової ставки, валютний ризик, ринковий ризик. Вказані групи ризиків можуть виникати як окремо, так і в сукупності, або окремий вид ризику може спричиняти виникнення інших фінансових ризиків при здійсненні господарської діяльності банківською установою [29].

Таким чином, класифікація фінансових ризиків банку охоплює різні рівні та напрями діяльність банківської установи. Відповідно до ознак, покладених в підґрунтя поділу фінансових ризиків, формується дієва система управління фінансовими ризиками банку. На рисунку 1.1, наведені найбільш важливі класифікаційні ознаки фінансових ризиків банку. Представлена класифікація, відображає широкий набір класифікаційних ознак та різноманітність їх видів, що допоможе розкрити сутнісну характеристику фінансових ризиків банку.

Рисунок 1.1 – Класифікаційні ознаки фінансових ризиків банку

Джерело: узагальнено автором на основі [3, 8, 29, 24, 40]

На сьогодні найбільш поширеними видами фінансових ризиків банку є цінові та нецінові фінансові ризики. Цінові ризики характеризуються ймовірністю зміни ринкових цін на фінансові інструменти та фізичні активи, які знаходяться на балансі або можуть обліковуватися на позабалансових рахунках інститутів фінансового ринку [13, с. 280]. Тоді, як нецінові фінансові ризики характеризуються потенційною ймовірністю фінансових втрата, що не пов'язані зі зміною ринкових цін на фінансові інструменти. До них належать збитки внаслідок втрати активів, неповернення кредитів позичальниками, банкрутство партнерів.

Серед ризиків, що найбільше впливають на діяльність банківської установи та її фінансову стійкість, є кредитний, відсотковий, валютний та ризик ліквідності.

Особливе місце серед фінансових ризиків банку займають кредитні ризики. Кредитний ризик впливає на ризик діяльності всієї банківської установи. Тому управління кредитним ризиком відбувається як на рівні банку, так і на рівні позичальника. На сьогодні система управління кредитними ризиками банку доволі різноманітна й передбачає застосуванні різних методів, серед яких: кредитне резервування, страхування кредитних ризиків з боку позичальника, хеджування та ін.

Ще одним, не менш важливим фінансовим ризиком банку є валютний ризик. Валютний ризик слід трактувати «як ризик значних потенційних втрат та можливостей, що виникає в результаті зміни курсу іноземної валюти за умов наявності відкритої або закритої валютної позиції, що пов'язана з балансовими або ж позабалансовими конверсійними операціями грошових засобів в іноземну валюту, а також наявності часового розриву між датою укладення угоди та датою валютування [1].

Ризик ліквідності впливає на зміну чистого доходу і ринкової вартості капіталу банківської установи. Він викликаний неспроможністю банку отримати необхідні грошові кошти для покриття зобов'язань банку, шляхом запозичення або реалізації активів. Ризик ліквідності – один із головних

ризиків у діяльності банківської установи. Ризик ліквідності виникає внаслідок підвищеного попиту на позикові ресурси банку або вилучення депозитних вкладів клієнтами банку. Цей ризик характеризується невідповідністю строків погашення зобов'язань за залученими коштами та строків перетворення активів у грошову форму. Проте, для підтримання стабільної діяльності банку, необхідно забезпечувати баланс між грошовими коштами для покриття зобов'язань. Адже надлишок «непрацюючих» активів призводить до втрати платоспроможності банківської установи.

Відсотковий ризик виникає в наслідок змін відсоткових ставок за фінансовими інструментами.

Наявний або потенційний ризик для надходжень або капіталу, який виникає внаслідок несприятливих змін процентних ставок. Основними типами відсоткового ризику, на які наражається банківська установа, є [43, с. 15]: ризик зміни вартості ресурсів, який виникає через різницю в строках погашення (для інструментів з фіксованою процентною ставкою) та переоцінки величини ставки (для інструментів із змінною процентною ставкою) банківських активів, зобов'язань та позабалансових позицій; ризик зміни кривої дохідності, який виникає через зміни в нахилі та формі кривої дохідності; базисний ризик, який виникає через відсутність достатньо тісного зв'язку між коригуванням ставок, отриманих та сплачених за різними інструментами, усі інші характеристики яких щодо переоцінки є однаковими; ризик права вибору, який виникає у разі наявності права відмови від виконання угоди, яке прямим чи непрямым чином є в багатьох банківських активах, зобов'язаннях та позабалансових портфелях.

Результати проведеного дослідження свідчать, що для оптимізації процесу управління фінансовими ризиками банку необхідно враховувати їх поділ за класифікаційними ознаками. На основі якого, банківська установа повинна запровадити відповідні заходи управління кожним видом фінансових ризиків, що допоможе забезпечити стабільність та платоспроможність діяльності банку.

1.2 Теоретичні основи управління фінансовими ризиками банку

На процес діяльності банківської установи, впливає велика кількість фінансових ризиків, які становлять певну загрозу для банку. Кожний вид фінансового ризику уможливує ймовірність зменшення або втрати прибутку банківською установою. Тому важливим для банку є виявлення та управління фінансовими ризиками для їх мінімізації. Виходячи з викладеного, варто зазначити, що управління фінансовими ризиками банку повинно розглядатись як один із важливих напрямів системи ризик-менеджменту банку.

Управління фінансовими ризиками в процесі управління фінансово-господарською діяльністю банку полягає у прийнятті управлінських рішень, основною задачею яких є максимальне зменшення рівня невизначеності в процесі прийняття рішення.

Розглядаючи поняття управління фінансовими ризиками, зауважимо, що єдиного підходу до трактування даного поняття не існує. Так, автори Л. Зверук, Ю. Дідковська [18, с. 239] під управлінням фінансовими ризиками банку, розуміють «певний процес, за допомогою якого банк виявляє та розпізнає фінансові ризики, оцінює їх величину та впливає на них, використовуючи необхідні інструменти, а також проводить контроль і моніторинг фінансових ризиків».

Національний банк України в «Методичних рекомендаціях щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України» [30], поняття «управління фінансовими ризиками» або «ризик-менеджмент», трактує «як процес, за допомогою якого банк виявляє (ідентифікує) фінансові ризики, здійснює оцінку їх величини, виконує їхній моніторинг і контролює свої ризикові позиції, а також враховує взаємозв'язки між різними категоріями ризиків». Відповідно до зазначеного положення, Національний банк України наголошує на необхідності створення кожною банківською установою, власної систем управління фінансовими ризиками. На сьогодні методичні

рекомендації Національного банку України, є фактично єдиними рекомендаціями щодо організації ризик-менеджменту в банківських установах України.

Л. Кльоба [21], під фінансовим ризик-менеджментом банківської установи, розуміє «один із основних напрямів сучасного банківського менеджменту, що вивчає проблеми управління установою банку загалом, або окремими її підрозділами з урахуванням фінансових ризик-факторів, в коло яких входить створення ефективної системи управління фінансовими ризиками, елементи якої взаємодіють за затвердженими правилами і в узгодженій послідовності (схемі), опираючись на певні концепції, закони, принципи і методи».

В свою чергу, А. Кравчук, О. Галіч [26, с. 356], процес управління фінансовими ризиками банку, розуміють як «сукупність окремих дій, спрямованих на створення філософії керування фінансовими ризиками, розроблення положення про управління ними, аналіз фінансових ризиків малого банку, регулювання їх рівня, застосування фінансових механізмів компенсації втрат у разі виникнення несприятливих обставин». Тобто банківські установи можуть самі регулювати фінансові ризики в процесі здійснення оперативного фінансового аналізу, через прийняття відповідних управлінських рішень, спрямованих на мінімізацію негативного впливу будь-яких проявів, які впливають на досягнення відповідного рівня прибутку.

А. Єпіфанов, Т. Васильєва, С. Козьменко [42], управлінням фінансовими ризиками банку трактують, як «сукупність методів впливу на рівень фінансового ризику в процесі зменшення фінансових втрат, що складається із впорядкованої послідовності етапів».

Тоді як, М. Зверяков, В. Коваленко, О. Сергєєва [19, с. 153] під управління фінансовими ризиками банку розуміють «сукупність методів, прийомів і заходів, за допомогою яких можна прогнозувати настання ризикових подій і вживати заходи щодо виключення або прийняття негативних наслідків настання таких подій».

З проведеного аналізу визначення поняття «управління фінансовими ризиками банку», доцільно виокремити ключові підходи до його трактування, якими на думку автора є: як процес, як сукупність методів, як сукупність дій, як напрям ризик-менеджменту (рисунок 1.2). Виокремлення зазначених підходів дасть змогу банку обрати ті способи управління фінансовими ризиками банку, які забезпечать стабільну діяльність банку, за мінімального рівня впливу фінансових ризиків.

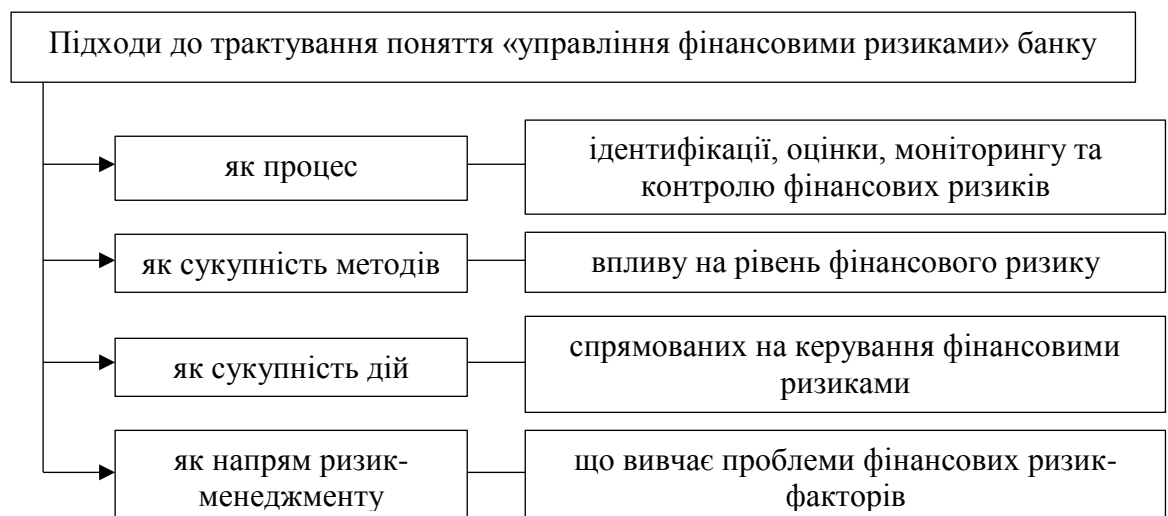

Рисунок 1.2 – Підходи до трактування поняття «управління фінансовими ризиками» банку

Джерело: виокремлено автором

Процес управління фінансовими ризиками банку варто організувати таким чином, щоб були охоплені всі структурні підрозділи банківської установи та доведення відповідної інформації до рівня, на якому безпосередньо приймаються та генеруються фінансові ризик банку.

Фінансова кризи спричинена впливом COVID-19 призвела до необхідності перегляду вітчизняних банківських стандартів до регулювання діяльності банків та реалізації Базеля III. Запровадження нових норм передбачає загальне підвищення капіталізації банків та якості капіталу, буфери капіталу, впровадження короткострокових і середньострокових нормативів ліквідності та нормативу боргового навантаження, проциклічне

регулювання [18, с. 241]. Банки зобов'язані формувати резерви під можливі втрати при настанні ризикових подій. Практично для кожного виду ризику існують вимоги і методики розрахунку резервів. У підсумку формуються резерви, які здатні відшкодувати несприятливі наслідки від прийнятих банком фінансових ризиків [4, с. 101].

Засновуючись на вимогах до складових ризик-менеджменту банку, управління фінансовими ризиками банку включає стратегічний, тактичний рівні управління. Стратегічне управління фінансовими ризиками банку здійснюється на довгострокову перспективу. Стратегічне управління передбачає виокремлення напрямів і способів прогнозування наслідків від настання ризиків та їх вплив на досягнення поставленої мети в динаміці.

Тактичне управління фінансовими ризиками банку передбачає визначення конкретні методи і прийоми для досягнення поставленої мети в короткострокових перспективах. Завданням тактичного управління є прийняття оптимального рішення та обґрунтування методів і прийомів управління фінансовими ризиками в окремій ситуації. Тактичне управління передбачає взаємну роботу між підрозділами банку щодо управління фінансовими ризиками, створення програми управління та аналізу фінансової звітності цих підрозділів.

Сукупність взаємопов'язаних і взаємозалежних елементів стратегічного та тактичного управління фінансовими ризиками банківської установи, утворюють систему управління фінансовими ризиками банку. Основними складовими елементами такої системи є: суб'єкти управління, принципи, функції, методи, інструменти та управлінські рішення [22, с. 81]. На рисунку 1.3 відображено систему управління фінансовими ризиками банку, з врахуванням впливу внутрішніх та зовнішніх загроз на формування мети, цілей та стратегії розвитку банківської установи.

Метою управління фінансовими ризиками банківської установи є захисті інтересів банку від впливу внутрішніх та зовнішніх загроз, шляхом забезпечення належного рівня надійності та фінансової стійкості, відповідно

до характеру і видів банківських операцій з можливістю мінімізації виявлених ризиків.

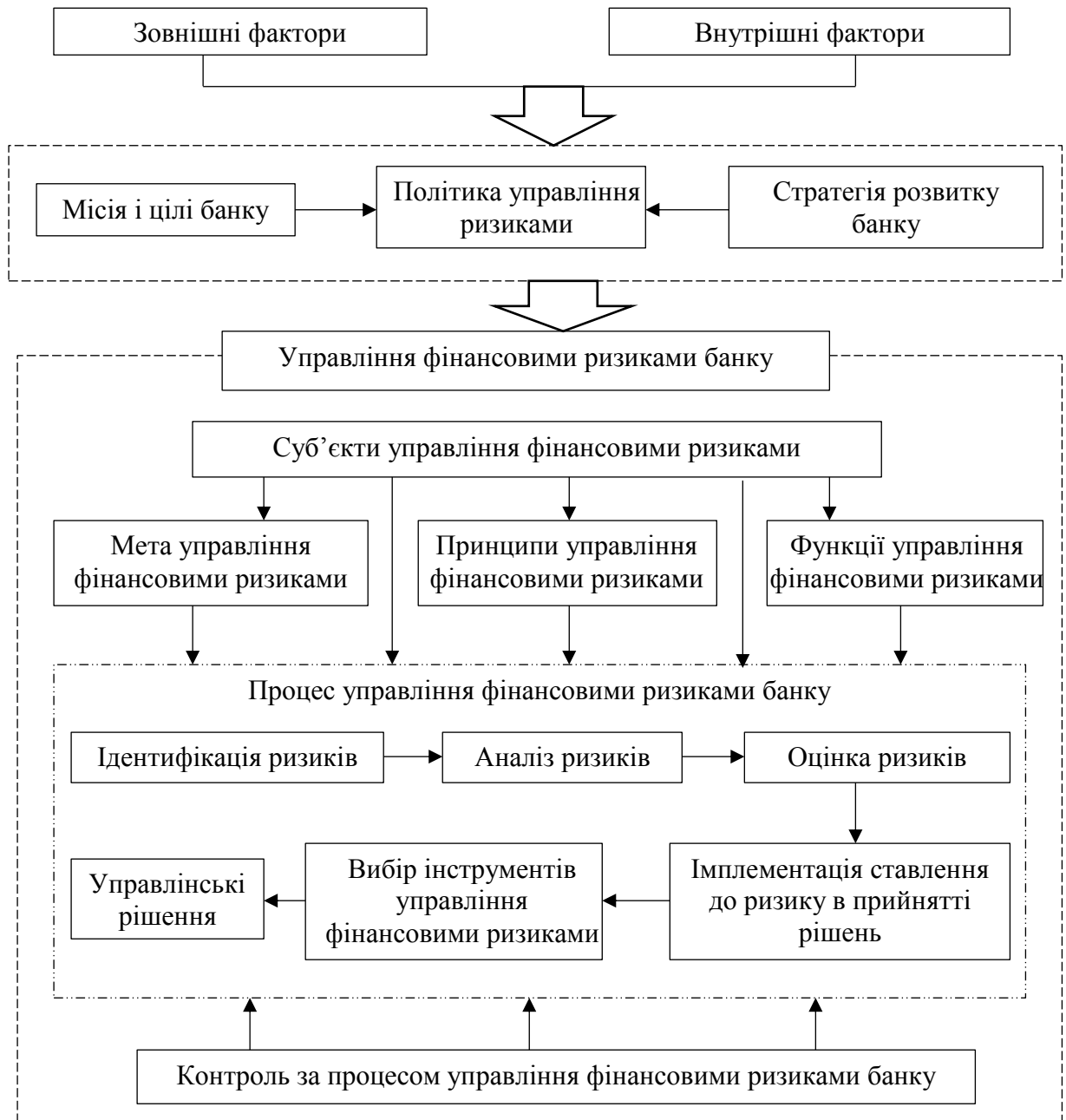

Рисунок 1.3 – Система управління фінансовими ризиками банку

Джерело: запропоновано автором

Система управління фінансовими ризиками банку ґрунтується на вирішенні основних завдань, а саме [26, с. 356]:

- оптимізувати співвідношення потенційних фінансових ризиків, розміру капіталу банку і його темпів зростання;
- реалізувати системний підхід до оцінювання і управління фінансовими ризиками банку;
- співставити вплив фінансових ризиків з потенційними можливостями для досягнення ефективної діяльності банку;
- затвердження в банку єдиного розуміння щодо управління фінансовими ризиками та єдиної стратегії його мінімізації;
- узгодити та прийняти фінансові ризики відповідно до стратегічного плану банківської установи та нормативних вимог НБУ;
- покращити управління діяльністю банку за допомогою мінімізації впливу фінансових ризиків та здійснення контролю за їх виникненням.

В процесі побудови системи управління фінансовими ризиками, банківська установа визначає фактори зовнішнього та внутрішнього середовища які впливають на діяльність банку. Визначає місію та стратегію розвитку банківської установи, відповідно до яких затверджує політику управління банківськими ризиками, з врахування факторів впливу внутрішнього та зовнішнього середовища. Фактори впливу внутрішнього середовища пов'язанні з внутрішніми змінами банківської установи, вони піддаються впливу. Фактори зовнішнього впливу пов'язані зі змінами в економічному та правовому полі, кризовими ситуаціями на фінансових ринках, на які банківська установа вплинути не може.

Суб'єктами управління фінансовими ризиками банківської установи є окрема особа чи група осіб, які приймають управлінські рішення щодо фінансових ризиків банку та несуть відповідальність за ефективність управління фінансовими ризиками. До суб'єктів управління фінансовими ризиками банку належать: засновники банку, збори акціонерів, наглядова рада, правління банку, комітет ради банку з управління ризиками, комітет правління банку з управління активами та пасивами, ризик-менеджери, підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс) [21, с. 81].

Розглядаючи принципи, зауважимо, що комплексна та ефективна система управління фінансовими ризиками банку, з врахуванням особливостей діяльності, характеру операцій та послуг, які надає фінансова установа, повинна відповідати наступним принципам [38]:

– принцип ефективності – витрати на виявлення та здійснення оцінки розміру фінансових ризиків банку мають бути оптимальним та не перевищувати втрат від прийняття ризиків;

– принцип своєчасності – виявлення, оцінка, контроль та мінімізація впливу фінансових ризиків має бути своєчасною;

– принцип структурованості – передбачає чіткий розподіл функцій, обов'язків і повноважень з управління фінансовими ризиками в межах організаційної системи управління банківськими ризиками;

– принцип усебічності та комплексності – охоплення системою управління фінансовими ризиками всіх напрямків діяльності банку та оцінка взаємного впливу фінансових ризиків;

– принцип пропорційності – передбачає відповідність системи управління фінансовими ризиками напряму діяльності банку, його системній важливості, а також рівню складності операцій, що здійснюються банком;

– принцип незалежності – свобода вибору методів оцінки, інструментів управління та інших засобів для неупередженого управління фінансовими ризиками, підрозділом контролю за дотриманням виконання нормативів (комплаєнс);

– принцип конфіденційності – інформація по фінансовим ризикам та фінансовим операціям банківської установи має бути захищеною від несанкціонованого доступу;

– принцип розподілу функцій – передбачає закріплення за кожним відповідальним працівником банківської установи відповідних функцій управління фінансовими ризиками, за виконання яких кожен несе персональну відповідальність;

– принцип прозорості – оприлюднення банком інформації щодо системи управління ризиками та профілю ризику [38].

Відповідальні особи банківської установи в процесі визначення і реалізації цілей управління фінансовими ризиками здійснюють послідовні та взаємопов'язані дії – управлінські функції.

Більшість науковців, які досліджують специфіку управління банківськими ризиками, в тому числі Л. Примостка [40], І. Парасій-Вергуненко [35], Л. Бондаренко [6], підтримують класичну теорію управління, яка виокремлює наступні функції управління: планування, організація, мотивація, регулювання і контроль. Функції управління здійснюються в системі управління фінансовими ризиками банку, незалежно від умов та видів банківських операцій. Тобто функції управління фінансовими ризиками банківської установи є самостійними, спеціалізованими видами діяльності, які виконуються в процесі розмежування повноважень серед суб'єктів управління фінансовими ризиками.

Процес управління фінансовими ризиками банку включає: процес ідентифікації ризиків (виявлення та розпізнавання); аналізу та оцінки фінансових ризиків; імплементацію ставлення до фінансових ризиків в прийнятті рішень банком; впровадження інструментарію управління фінансовими ризиками банку та прийняття управлінських рішень.

Основним елементом процесу управління фінансовими ризиками є аналіз та оцінка ризиків. Зазвичай, аналіз та оцінка фінансових ризиків передбачає як індивідуальне виявлення впливу окремого виду ризиків, так і оцінку сукупного впливу фінансових ризиків на діяльність банку.

Аналіз і оцінювання впливу сукупного фінансового ризику на діяльність банку, здійснюють на основі таких показників як [4]: диверсифікація, якість і дохідність. Диверсифікованість, зазвичай, визначають за галузевою і географічною ознакою, а також за розміром кредиту, рейтингом позичальника, формою власності суб'єкта господарювання.

Важливим елементом процесу управління фінансовими ризиками банку є інструменти управління ризиками. До них відносять: диференціацію, встановлення лімітів, резервування, диверсифікацію, лімітування, хеджування, страхування, самострахування, тощо. До інструментів управління фінансовими ризиками банку належить комплекс заходів із запобігання наслідкам реалізації ризиків на випадок їх виходу за допустимий рівень. Застосування окремого інструменту управління фінансовими ризиками має сенс тільки в тому випадку, коли очікується позитивний економічний результат від проведення ризикованої операції.

На завершальній стадії процесу управління фінансовими ризиками банку приймаються рішення по кожному виду фінансових ризиків та розробляються заходи щодо врахування виявленого ризику в подальшій діяльності банку. Важливо відмітити, що прийняті рішення стосовно управління фінансовими ризиками банку, мають відповідати стратегії та місії банку, положенню з управління ризиками банківської діяльності.

Одним з найважливіших елементів управління фінансовими ризиками банку є ефективний внутрішній контроль за діяльністю підрозділів, що дає змогу забезпечити ефективність і законність банківських операцій, точність і достовірність управлінської інформації.

Проведене дослідження підтверджує, що управління фінансовими ризиками банківської установи є основним напрямком банківського управління. Управління фінансовими ризиками банку має відповідати такій системі управління, яка б забезпечувала безперервний аналіз фінансових ризиків з метою прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень, щодо мінімізації фінансових ризиків та зменшення їх негативного впливу на діяльність банківської установи.

Ефективна організація системи управління фінансовими ризиками банківської установи є запорукою надійного управління діяльністю окремого банку, що, своєю чергою, сприяє зміцненню банківської системи України загалом.

2 Аналітичні аспекти управління фінансовими ризиками банківських установ

2.1 Аналіз чутливості до впливу фінансових ризиків банківської системи України в 2016-2020 роках

Банківська система України є ключовим елементом фінансового ринку країни. Виконання задач перерозподілу фінансових ресурсів потребує забезпечення високого рівня надійності банківської системи України. Проте, для вітчизняних банків характерним є досить низький рівень управління фінансовими ризиками та наявність значних фінансових дисбалансів. Свідченням цього є фінансова криза в банківській системі, яка обумовлена впливом корона-кризи. Разом із тим, важливим є контроль фінансових ризиків для того, щоб забезпечити стабільність діяльності банківських установ на сучасному етапі та їх розвиток у майбутньому.

Цілком очевидно, що надійність роботи банківської системи України залежить від рівня управління їх фінансовими ризиками. Саме недостатні компетенції менеджерів з управління ризиками окремих банків, досить часто є першопричиною для поширення кризових явищ. Відповідно виникає об'єктивна потреба в аналізі чутливості банківської системи України до впливу фінансових ризиків.

Якщо розглядати вплив фінансових ризиків на фінансовий стан банківських установ, то незаперечним фактом є те, що в наслідок реалізації фінансових ризиків відбувається зміна власного капіталу банків. Відповідно, наслідком реалізації фінансових ризиків є втрата власних ресурсів банків України та недоотримання доходу [10, с. 7]. Тому можна стверджувати, що фінансові ризики банківської діяльності впливають на чистий прибуток через зміну його складових та капітал банку.

У таблиці 2.1 розглянемо вплив фінансових ризиків на фінансову стійкість банківської системи України у період з 2016-2020 років. Попри зменшення кількості банківських установ та труднощі у їх діяльності, що супроводжуються впливом фінансових ризиків, простежується зростання активів банків України, що дозволяє прийти до висновку про покращення їх стабільності.

Таблиця 2.1 – Вплив фінансових ризиків на фінансову стійкість банків України в 2016-2020 роках

Показники	Значення показника, станом на:				
	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020	01.01.2021
Кількість банків, шт.	96	82	77	75	74
Активи банків, усього, млн грн	1256299	1336358	1360764	1494460	1822814
Регулятивний капітал, млн грн	109653,6	115817,6	126116,7	150313,8	182283,6
Співвідношення регулятивного капіталу до зважених за ризиком активів, %	12,7	16,1	16,9	19,7	22,96
Прибуток / Збиток, млн грн	338	1691	5426	6592	4050

Джерело: складено за даними Національного Банку України

Відповідно до статистичних даних НБУ, станом на 01.01.2021 року в Україні функціонувало 73 банки [37]. За 2017-2020 роки кількість діючих банків поступово зменшується, що пов'язано з активними діями Національного банку України, щодо виведення неплатоспроможних банків з фінансового ринку. Протягом 2020 року кількість діючих банків скоротилася із 75 до 74, що пов'язано з банкрутством АТ «Аркада».

Проте активи банківського сектору України, протягом 2017-2020 років зростали, з 1256299 млн грн на кінець 2017 року до 1822814 млн грн – на кінець 2020 року. Відповідно збільшується і регулятивний капітал банків України. Так в 2017 році його значення склало 109653,6 млн грн, тоді як на кінець 2020 року – 182283,6 млн грн. Протягом 2017-2020 років банківські установи

отримали прибуток. Який протягом аналізованого періоду зріс з 338 млн грн, до 4050 млн грн. Тобто, доцільно відзначити, що фінансові ризики не спричинили суттєвого впливу на фінансову стабільність банківських установ України.

Серед фінансових ризиків банків, найбільш суттєвим, на сьогодні, виступає кредитний ризик. Який пов'язаний зі збитками банківських установ у результаті неспроможності позичальників виконати зобов'язання за основною сумою або за відсотками. Виникнення кредитного ризику в банківській системі України напряду пов'язане зі загальним обсягом виданих кредитів а також часткою непрацюючих кредитів.

В таблиці 2.2 представлено динаміку кредитного портфеля банківських установ України в розрізі суб'єктів господарювання за 2017-2020 роки.

Таблиця 2.2 – Динаміка обсягів банківського кредитування в розрізі суб'єктів господарювання в 2017-2020 роках

Показники	Значення показника, станом на:			
	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020	01.01.2021
Кредити, надані клієнтам, млн грн	1036745	1118860	1033430	963664
Кредити, що надані органам державної влади, млн грн	1517	2865	4724	11545
Кредити, що надані суб'єктам господарювання, млн грн	864412	919071	821936	752503
Кредити, що надані фізичним особам, млн грн	170774	196859	206737	199556
Кредити, надані небанківським фінансовим установам, млн грн	42	66	33	60
Резерви за активними операціями банків, млн грн	511062	556445	492229	375459

Джерело: складено за даними Національного Банку України

Динаміку показників обсягу банківських кредитів в Україні, виданих клієнтам, можна поділити на два етапи: 2017-2018 роки – стрімке зростання; 2019-2020 роки – стрімке зниження. Протягом 2019-2020 років українські банки активно збільшили обсяги виданих кредитів державним органам влади та небанківським фінансовим установам, що створило підґрунтя для прояву

кредитного ризику в майбутньому. Кредити, надані органам державної влади, протягом 2019-2020 років збільшилися з 4728 млн грн до 11545 млн грн. Фактично, переважна більшість банківських установ обрали кредитування пріоритетним напрямом для своїх активних операцій, нехтуючи перспективою стратегічного розвитку за рахунок інших сегментів банківського бізнесу.

Одним із найважливіших показників виникнення кредитних ризиків банківських установ є якість кредитного портфеля банків. В таблиці 2.3 відображено динаміку зміни обсягу та частки непрацюючих кредитів банків України в 2017-2020 роках. На основі даних таблиці можна відстежити, як змінювалася величина кредитних ризиків пов'язана з неякісним кредитним портфелем банківських установ України.

Таблиця 2.3 – Обсяг та частка непрацюючих кредитів (NPL) банківського сектору України, в розрізі кредитних операцій

Показники	Обсяг NPL, млн грн				Частка NPL, %			
	Роки							
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
NPL за кредитами корпоративному сектору	500263	535770	456074	371157	56,03	55,83	53,83	46,66
NPL за кредитами фізичним особам (включно із фізичними особами-підприємцями)	93353	93086	73077	58230	53,51	46,04	34,11	27,94
NPL за міжбанківськими кредитами, депозитами (за виключенням коррахунків)	1372	1073	946	984	6,22	3,71	3,02	2,89
NPL за кредитами органам державної влади та місцевого самоврядування	10	838	683	0	0,69	29,22	14,48	0,00
Всього NPL	594999	630767	530780	430371	54,54	52,85	48,36	41,00

Джерело: складено за даними Національного Банку України

За 2017-2020 роки банківський сектор України став міцнішим щодо виникнення кредитних ризиків. Проте, в аналізованому періоді, залишається високою частка непрацюючих кредитів банківських установ. Висока частка

непрацюючих кредитів в кредитних портфелях вітчизняних банків є проявом впливу фінансових криз минулих років та значним обсягом кредитування позичальників за низького рівня оцінювання їх платоспроможності.

Сьогодні скорочення портфеля непрацюючих кредитів банківських установ відбувається повільно, а їх частка поступово скорочується. Протягом 2017-2020 років, обсяг непрацюючих кредитів у цілому скоротився на 164628 млн грн або 13,54 в.п. Така тенденція є характерною як для загального показника частки непрацюючих кредитів банківських установ, так і для частки непрацюючих кредитів в портфелях кредитів юридичних та фізичних осіб.

На сьогодні, найбільш проблемними є кредити надані фізичним особам, які видані в доларах США. Причиною стала різка девальвація гривні. Ставки за доларовими кредитами були значно нижчими, в порівнянні з кредитами в гривневому еквіваленті. Що суттєво стимулювало позичальників, приймати нераціональні рішення, при цьому не зважати на ризики які пов'язані з цим видом кредитів. В результаті, частка непрацюючих кредитів в доларовому еквіваленті сягає 96,5 %. Загалом, значний обсяг проблемної заборгованості є досить ризикованим чинником для розвитку банківської системи України.

Суттєвий вплив на діяльність банківських установ спричиняє валютний ризик, який відображає «перспективи зміни рівня непрацюючих кредитів у портфелях банків та необхідність додаткового формування резервів під такі кредити» [20].

Основним фактором, що впливає на формування валютного ризику, є наявність та частка в банків депозитів в іноземній валюті, що представлено на рисунку 2.1.

Обсяг депозитів в іноземній валюті в банківській системі України впродовж 2017-2020 років демонстрував тенденцію до зниження. Найбільш високі їх темпи приросту характерні для 2017 року. В подальшому питома вага депозитів в іноземній валюті серед усіх депозитних вкладів скорочувалася, та досягла на кінець 2020 року 38,3 %. Це можна пояснити нестабільністю, викликаною економічною кризою. На обсяг депозитних вкладів в іноземній

валюти, суттєво впливає недовіра населення до національної валюти як засобу заощаджень.

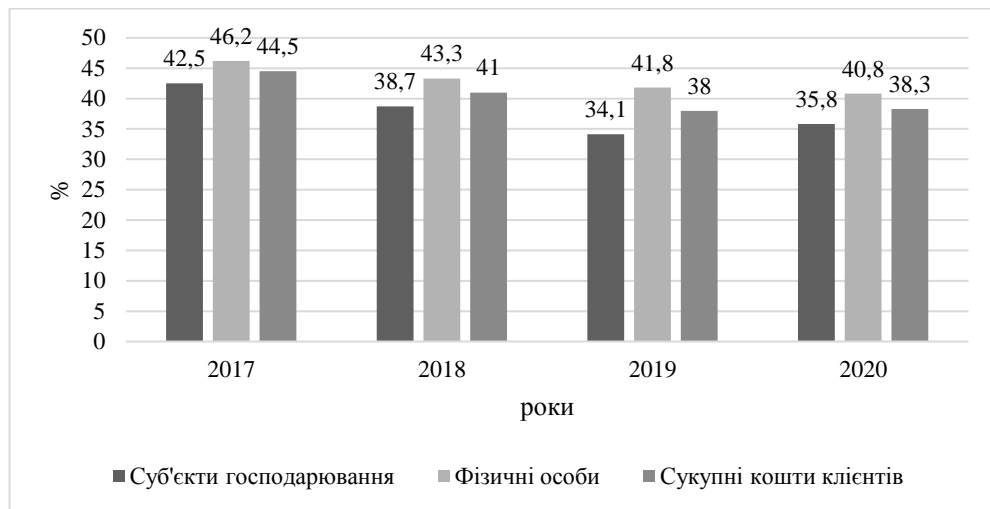

Рисунок 2.1 – Частка депозитних вкладів банківської системи України в іноземній валюті

Джерело: побудовано за даними Національного Банку України

Обсяг кредитів виданих в іноземній валюті впливає на виникнення як кредитного так і валютного ризиків банківської системи. Впродовж 2017-2020 років спостерігається різнонаправлена динаміка обсягу кредитів виданих в іноземній валюті. Протягом 2017-2018 років сума валютних кредитів стрімко зростала, що спричинило збільшення їх питомої ваги в загальному обсязі кредитів резидентам – з 46,3 на кінець 2017 року, до 48 % – на кінець 2018 року. Проте, починаючи з 2019 року частка кредитів виданих в іноземній валюті різко скоротилася до 40,6 %, що пов'язано з валютними обмеженнями встановленими Національним банком України.

За даними «Звіту про фінансову стабільність» [20] складеного НБУ, валютний ризик оцінюється як середній. Протягом 2020 року, рівень доларизації балансів банків не зріс, в порівнянні з від початку кризи COVID-19, попри помірну девальвацію гривні та зменшення диференціалу гривневих та валютних депозитних ставок. Проте можливості інвестувати валютні кошти

скорочуються. Банки залишаються досить стійкими до можливих коливань курсу [20].

Наступним розглянемо ризик ліквідності, який демонструє здатність банків повною мірою та вчасно виконувати свої зобов'язання перед вкладниками і кредиторами.

На рисунку 2.2 відображено динаміку розподілу кількості банків за рівнем покриття ліквідності за усіма валютами.

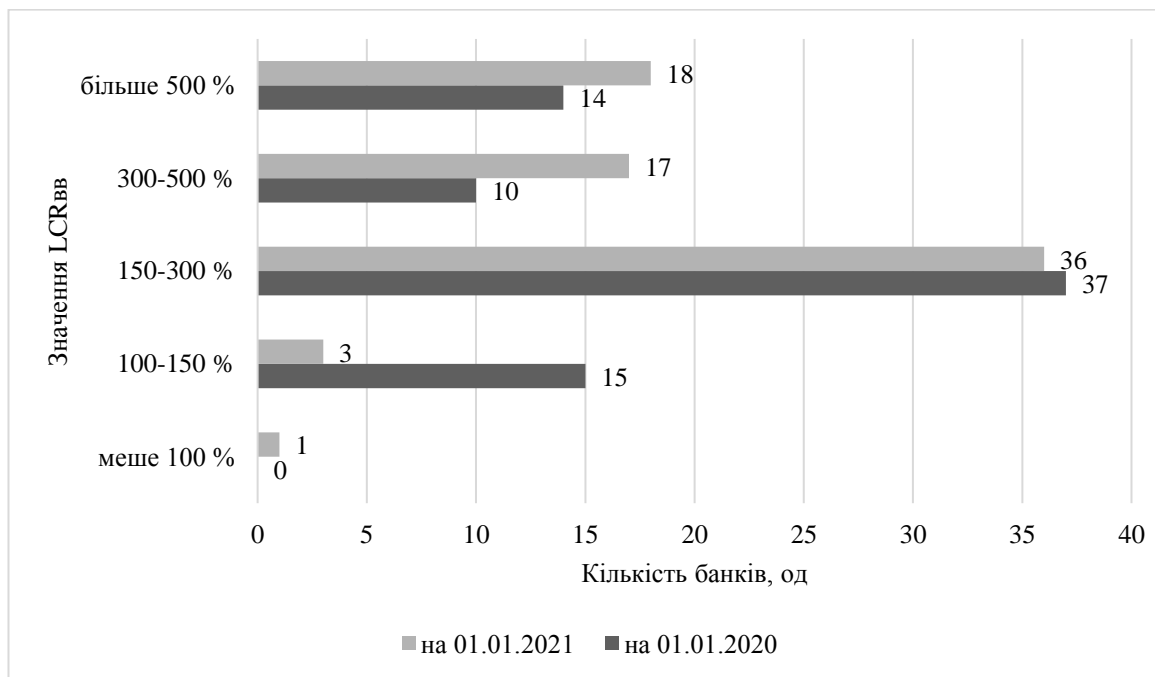

Рисунок 2.2 – Розподіл кількості банків за рівнем LCR_{вв} за всіма валютами в банківській системі України у 2019-2020 роках

Джерело: побудовано за даними Національного Банку України

Показник покриття ліквідності за усіма валютами (LCR) введений НБУ та починає розраховуватися з січня 2019 року. Тому на рисунку 2.2, відображено дані за два останні роки. Так на кінець 2019 року лише один банк в Україні не виконує нормативного значення, щодо нормативу покриття ліквідністю (LCR_{вв}). Тоді як, решта вітчизняних банків, забезпечують нормативний рівень LCR_{вв}, який перевищує 100 %. Найбільша кількість банків у інтервалі 150-300 % (37 банків в 2019 році та 36 банків – в 2020 році),

однак велика частина банків, 14 банків в 2019 році та 18 банків в 2020 році, в інтервалі більше ніж 500 %.

На сьогодні НБУ здійснює регулювання впливу фінансових ризиків на діяльність банківських установ через економічні нормативи. Нормативи, встановлені Національним банком України, мають забезпечувати здійснення контролю за фінансовими ризиками, пов'язаними з капіталом, ліквідністю, наданням кредитів, інвестиціями капіталу, а також за відсотковим та валютним ризиком.

В таблиці 2.4 відображено динаміку дотримання економічних нормативів банківськими установами України, впродовж 2016-2020 років.

Регулятивний капітал банку визначає спроможність банківської установи покривати збитки від настання кредитних та інших ризиків. Показник регулятивного капіталу банку має позитивну тенденцію до зростання, оскільки у 2019 році він становив 150313 млн грн, а у 2020 році показник збільшився та становив 182283 млн грн.

Норматив достатності регулятивного капіталу (Н2), відображає здатність банків вчасно та повною мірою покривати власну заборгованість. Протягом 2016-2020 років норматив достатності регулятивного капіталу поступово збільшувався. Позитивна тенденція до збільшення даного показника вказує на збільшення достатності регулятивного капіталу банків. Станом на кінець 2019 року він становив 19,66 %, протягом 2020 року, показник збільшився та склав 21,98 %.

Норматив достатності основного капіталу залежить від розмірів кредитного ризику та визначає обсяг регулятивного капіталу, що потребує банк для виконання ним активних операцій [37]. Впродовж аналізованого періоду, значення даного нормативу перебувало в межах рекомендованого значення. У 2019 році норматив достатності основного капіталу становив 13,5 %, а у 2020 році збільшився та становив 15,67 %. Збільшення нормативу, свідчить про успішне виконання підвищених умов НБУ до капіталу без уповільнення процесів кредитування.

Таблиця 2.4 – Динаміка дотримання економічних нормативів банками України в 2016-2020 роках

Норматив	Вимоги	Роки				
		2016	2017	2018	2019	2020
Регулятивний капітал, млн грн (Н1)	не менше 200 млн грн	109653	115817	126116	150313	182283
Норматив достатності регулятивного капіталу, % (Н2)	не менше 10 %	12,69	16,10	16,18	19,66	21,98
Норматив достатності основного капіталу, % (Н3)	не менше 7%	введено з 01.02.2018 р.		10,42	13,50	15,67
Норматив миттєвої ліквідності, % (Н4)	не менше 20%	60,79	55,55	68,66	скасовано з 02.09.2019 р.	
Норматив поточної ліквідності, % (Н5)	не менше 40%	102,14	108,08	99,12	скасовано з 02.09.2019 р.	
Норматив короткострокової ліквідності, % (Н6)	не менше 60%	92,09	98,37	93,52	94,35	90,15
Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, % (Н7)	не більше 25 %	21,48	20,29	19,83	17,61	19,14
Норматив великих кредитних ризиків, % (Н8)	не більше 8-кратного розміру РК	308,27	208,31	176,23	105,00	87,39
Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами, % (Н9)	не більше 25 %	36,72	17,89	10,41	7,02	4,10
Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою, % (Н11)	не більше 15 %	0,001	0,0001	0,0009	0,0002	0,0002
Норматив загальної суми інвестування, % (Н12)	не більше 60 %	0,60	0,22	0,15	0,13	0,10
Норматив коефіцієнта покриття ліквідності за всіма валютами, % (LCR _{ВВ})	не менше 100 %	введено з 01.01.2019 р.			481,07	498,2
Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті, % (LCR _{іВ})	не менше 100 %	введено з 01.01.2019 р.			552,05	680,97
Норматив чистого стабільного фінансування, % (NSFR)	Не менше 80 %	вводиться з 01.04.2021 р.				

Джерело: складено за даними Національного банку України

Підтримка достатнього рівня ліквідності, є необхідною умовою діяльності, банківської системи, адже недостатня кількість ліквідних активів

провокує появу ризику ліквідності. Варто відзначити, що до 2018 року банківські установи визначали нормативи миттєвої ліквідності (Н4) та поточної ліквідності (Н5), проте в 2018 році Національний банк України відповідно до рекомендацій Базельського комітету, скасував розрахунок даних нормативів та затвердив розрахунок коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR).

Коефіцієнт покриття ліквідністю відображає рівень стійкості банку до короткострокових ризиків ліквідності, які часто характеризуються відтоком коштів клієнтів. Протягом 2019-2020 років, нормативи покриття ліквідності перевищують рекомендоване значення, більш як у 4 рази. Норматив короткострокової ліквідності (Н6) характеризує спроможність банківських установ погашати короткотермінові зобов'язання на основі ліквідних активів. На основі аналізованих даних, у 2020 році значення цього показника становило 90,15 %, що є вище рекомендованого значення.

Кредитний ризик є одним з найпоширеніших фінансових ризиків банку. Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) обмежує ймовірність виникнення кредитних небезпек, що виникають через невиконання окремим боржником своїх зобов'язань. Починаючи з 2018 року, даний показник суттєво знижується до 19,4 % – на кінець 2020 року. Цьому сприяло нарощення вартості капіталу банків та поступова стабілізація їх фінансового стану. Норматив великих кредитних ризиків (Н9) встановлюється з метою обмеження концентрації кредитного ризику за одним контрагентом або групою [37]. Впродовж, аналізованого періоду даний показник виконували всі банківські установи.

Нормативи інвестування свідчать про дуже низьку інвестиційну активність усієї банківської системи України. Тобто банківські установи не зацікавлені в здійсненні прямих інвестицій в вітчизняні компанії, а зосередилися більше на портфельних інвестиціях, які купують їх з метою подальшого продажу й отримання прибутку від різниці між ціною продажу і купівлі.

На основі здійсненого аналізу, доцільно відзначити досить високу чутливість банківської системи України до впливу фінансових ризиків. Основними джерелами фінансових ризиків банків України є: висока частка проблемної заборгованості позичальників; відсутність ефективних інструментів хеджування валютного ризику під впливом девальвації національної валюти; високі відсоткові ставки як за депозитами, так і за кредитами, що підвищує відсотковий ризик банків.

Таким чином, викладене вище, вказує на необхідність в покращенні управління фінансовими ризиками банків, адже існуючі фінансові ризики на рівні банківської системи акумулюються на рівні кожного окремого банку, що суттєво впливає на ефективність банківської діяльності.

2.2 Аналіз показників фінансово-господарської діяльності АТ «Комерційний Індустріальний Банк» в 2018-2020 роках

АТ «Комерційний Індустріальний Банк» (АТ «КІБ») зареєстрований в Україні в 1993 році. Місцезнаходження Банку: Україна, 04053, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 6. Свідоцтво про реєстрацію Банку у Державному реєстрі банків №219 від 03 грудня 1993 року [45, 46]. АТ «Комерційний Індустріальний Банк» – банк з іноземним капіталом, так як 100 % акцій банку належать громадянину Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії Стефану Пол Пінтеру.

АТ «Комерційний Індустріальний Банк» здійснює діяльність на основі статуту банку та ліцензії Національного банку України №186 від 11 листопада 2011 року. Загальні збори акціонерів, Наглядова рада та Правління Банку здійснюють управління фінансово-господарською діяльністю банківської установи. АТ «Комерційний Індустріальний Банк» має власну службу аудиту, яка здійснює контроль за діяльністю банку.

Структура відділень банку, на сьогодні, представлена 38 відділеннями [45]. АТ «Комерційний індустріальний Банк» є універсальною банківською установою, яка надає фінансові послуги, як корпоративному бізнесу, так і великому та малому середньому бізнесу.

АТ «Комерційний Індустріальний Банк» уповноваженим банком, яким має право на здійснення виплат пенсій, державних грошових допомог та заробітної плати працівникам бюджетних установ. Починаючи з 2020 року банк розширив перелік послуг для клієнтів, а саме, отримав ліцензію, на здійснення операцій з банківськими металами. Також АТ «Комерційний Індустріальний Банк» має змогу використовувати дистанційні технології, для роботи з клієнтами. Банк запровадив сучасний інтернет-банкінг, під назвою «СІВ-online» для фізичних осіб. За допомогою контенту, клієнти банку мають цілодобовий доступ до власних рахунків і операцій з ними з будь-якого смартфона або комп'ютера через мережу Інтернет у будь-якій точці світу [46].

Також банк, в 2021 році запустив чат-бот у месенджерах Viber та Telegram (зі смартфона або стаціонарного комп'ютера), завдяки чому покращилася якість комунікації з клієнтами банку. АТ «Комерційний Індустріальний Банк» здійснює міжнародні платежі SWIFT в безготівковій формі у 118 іноземних валютах світу.

В 2019 році АТ «Комерційний Індустріальний Банк» та Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй почали співпрацювати у сфері фінансування програм енергоефективності та відновлюваної енергетики, результатами якого було підписання Меморандуму про партнерство. У рамках реалізації цього проекту на початку 2019 року між банком та компанією ТОВ «КиївЕСКО» було укладено перший в Україні договір факторингу на суму понад 3 млн грн.

На кінець 2020 року активи банку перевищили 8 млрд грн. В результаті чого банк увійшов у ТОП – 27 українських банків та має один з найкращих показників зростання по банківській системі України. За підсумками проведення Всеукраїнського конкурсу «Банк року – 2021» переможцем у

номінації «Найкращий Банк з індивідуального підходу до Клієнтів – 2021», визнано АТ «Комерційний Індустріальний Банк».

Аналіз фінансово-господарської діяльності банку в 2018-2020 роках здійснено на основі аналізу його активів в 2018-2020 роках (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5 – Аналіз складу та структури активів АТ «Комерційний Індустріальний Банк» за 2018-2020 роки

Показник	Станом на			Частка в активах, %			Зміни в структурі, в.п	
	01.01.2019 р., тис. грн	01.01.2020 р., тис. грн	01.01.2021 р., тис. грн	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2019 / 2018 р.	2020 / 2019 р.
	Грошові кошти та їх еквіваленти	49358	149587	203502	4,46	10,25	6,54	5,79
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	2264	12419	0	0,20	0,85	0,00	0,65	-0,85
Кошти в інших банках	33507	43228	62116	3,03	2,96	1,99	-0,07	-0,97
Кредити та заборгованість клієнтів	530741	930250	1315934	47,99	63,77	42,26	15,78	-21,51
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	133820	55593	924973	12,10	3,81	29,71	-8,29	25,90
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	302477	200299	500080	27,35	13,73	16,06	-13,62	2,33
Відстрочений податковий актив	0	0	1302	0,00	0,00	0,04	0,00	0,04
Основні засоби та нематеріальні активи	48284	61402	93999	4,37	4,21	3,02	-0,16	-1,19
Інші фінансові активи	932	974	1663	0,08	0,07	0,05	-0,02	-0,01
Інші активи	4533	5000	10101	0,41	0,34	0,32	-0,07	-0,02
Усього активів	1105915	1458751	3113669	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

Джерело: побудовано та пораховано за даними Національного Банку України

На кінець 2018 року найбільшу частку в структурі активів банку займали кредити та заборгованість клієнтів, а саме 47,99 % від загального обсягу активів банку. Питома вага грошових коштів та їх еквівалентів склала 4,46 %,

в загальній структурі активів банку. Частка фінансових активів АТ «Комерційний Індустріальний Банк», що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток на кінець 2018 року становила 0,2 % від всієї структури активів банківської установи. Питома вага коштів банківської установи в інших банках склала 3,03 %, від загальних активів банку. Частка цінних паперів банку, які обліковуються за амортизованою собівартістю на кінець 2018 року становила 27,35 %. Питома вага цінних папери АТ «Комерційний Індустріальний Банк», які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід займала 13,1 % в загальній структурі активів банку. На кінець 2018 року частка основних засобів банку та його нематеріальних активів займала 4,37 % загальної вартості активів банку. Частка інших активів банківської установи в 2018 році склала 0,41 %.

Протягом 2019 року, частка грошових коштів та їх еквівалентів, в порівнянні з 2018 роком, зросла в загальній структурі активів АТ «Комерційний Індустріальний Банк» на 5,79 в.п. та склала 10,25 %. Питома вага фінансових активів банку, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток, в 2019 році склала 0,85 % від загальної вартості активів та збільшилася на 0,65 в.п. Протягом 2019 року питома вага коштів банківської установи в інших банках зменшилася, в порівнянні з 2018 роком, на 0,07 в.п. та склала 2,96 %. На кінець 2019 року, частка кредиторської заборгованості клієнтів банку зменшилася на 15,78 в.п., в порівнянні з аналогічним періодом 2018 року та склала 63,77 %. Протягом 2019 році частка цінних паперів банку, які обліковуються за амортизованою собівартістю зменшилася на 13,62 в.п., в порівнянні з 2018 роком і склала 13,73 % від загальної вартості активів банку. Питома вага цінних паперів банку, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, зменшилася на 8,29 в.п та склала 3,81 % від загальної сукупності активів банку. Частка основних засобів АТ «Комерційний Індустріальний Банк» та його нематеріальних активів протягом 2019 року зменшилися, в порівнянні з аналогічним періодом 2018 року, на 0,16 в.п. і склала 4,21 %. Питома вага

інших активів банку на кінець 2019 року склала 0,34 % від загального обсягу активів та зменшилася на 0,07 в.п.

В 2020 році частка грошових коштів банківської установи зменшилася, в порівнянні з аналогічним періодом 2019 року, на 3,72 в.п. та склали 6,54 %. Частка коштів АТ «Комерційний Індустріальний Банк» в інших банках, на кінець 2020 року зменшилися на 0,97 в.п. та склала 1,99 %. Протягом 2020 року, питома вага кредиторської заборгованості клієнтів банку зменшилася на 21,51 в.п., в порівнянні з 2019 роком і склала 42,26 %. Питома вага цінних паперів банку, які обліковуються за амортизованою собівартістю зросла, в порівнянні з аналогічним періодом 2019 року, на 2,33 в. п. і склали 16,06 %. В 2020 році частка цінних паперів банківської установи, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід зросла на 25,9 в.п., та склала 29,71 % від загальної вартості активів. На кінець 2020 року питома вага основних засобів та нематеріальних активів АТ «Комерційний Індустріальний Банк» знизилася на 1,19 в.п., в порівнянні з 2019 роком, та склала 3,02 %. Частка інших активів банківської установи, зменшилися, в порівнянні з аналогічним періодом 2019 року на 0,02 в. п. та склала на кінець 2020 року – 0,32 %.

На основі аналізу структури активних операцій банківської установи протягом 2018-2020 років, доцільно відзначити, що найбільшу частку в структурі активів займали кредити та заборгованість юридичних і фізичних осіб. На кінець 2018 року їх частка склала 47,99 %. Протягом 2019 року частка кредиторської заборгованості банку зросла та склала на кінець року 63,77 %. Тоді як в 2020 році, питома вага, зазначеного показника зменшилася та склала 42,26 % від загальної вартості активів банку.

Варто зауважити, що досить велику частку активних операцій банку займали цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю. В 2018 році їх питома вага становила 27,35 %, від загальної вартості активів банку. На кінець 2019 році частка цінних паперів банку зменшилася та склала 13,73 %, на кінець 2020 року 16,06 %.

На рисунку 2.3 відображено структуру основних активних операцій АТ «Комерційний Індустріальний Банк» в 2018-2020 роках.

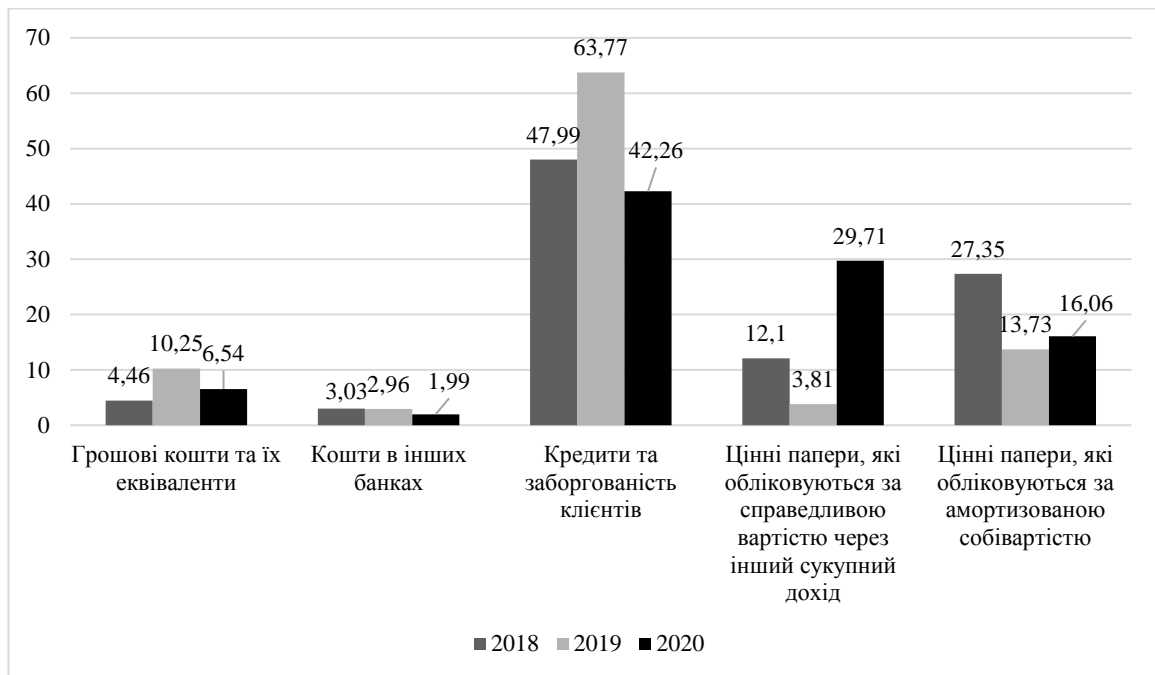

Рисунок 2.3 – Структура активів АТ «Комерційний Індустріальний Банк» в 2018-2020 роках

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.5

На основі статистичної інформації НБУ [32] (додатки А. Б. В), в таблиці 2.6 здійснено аналіз динаміки активів банку у 2018-2020 роках.

На кінець 2018 року вартість грошових коштів АТ «Комерційний Індустріальний Банк» та їх еквівалентів склала 49358 тис. грн. Вартість фінансових активів банку, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток, на кінець 2018 року склала 2264 тис. грн. Вартість коштів банківської установи, які розміщені в інших банках, на кінець 2018 року становила 33507 тис. грн. На кінець 2018 року вартість кредитів та заборгованості фізичних і юридичних осіб банку склав 530741 тис. грн. Вартість цінних паперів банківської установи, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, на кінець 2018 року склала 133820 тис. грн. Сума цінних паперів АТ «Комерційний Індустріальний

Банк», які обліковуються за амортизованою собівартістю в 2018 році становила 302477 тис. грн. На кінець 2018 року, вартість основних засобів та нематеріальних активів банківської установи склала 48284 тис. грн.

Таблиця 2.6 – Аналіз динаміки активів АТ «Комерційний Індустріальний Банк» за 2018-2020 роки

Показники	Станом на			Абсолютне відхилення (приріст/зменшення) (+,-) у тис. грн		Відносне відхилення (приріст/зменшення) (+,-) у %:	
	01.01.2019 р., тис. грн	01.01.2020 р., тис. грн	01.01.2021 р., тис. грн	2019 р. до 2018 р.	2020 р. до 2019 р.	2019 р. до 2018 р.	2020 р. до 2019 р.
	Грошові кошти та їх еквіваленти	49358	149587	203502	100229	53915	203,07
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	2264	12419	0	10155	-12419	448,54	-100,00
Кошти в інших банках	33507	43228	62116	9721	18888	29,01	43,69
Кредити та заборгованість клієнтів	530741	930250	1315934	399509	385684	75,27	41,46
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	133820	55593	924973	-78227	869380	-58,46	1563,83
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	302477	200299	500080	-102178	299781	-33,78	149,67
Відстрочений податковий актив	0	0	1302	0	1302	0,00	100,00
Основні засоби та нематеріальні активи	48284	61402	93999	13118	32597	27,17	53,09
Інші фінансові активи	932	974	1663	42	689	4,51	70,74
Інші активи	4533	5000	10101	467	5101	10,30	102,02
Усього активів	1105915	1458751	3113669	352836	1654918	31,90	113,45

Джерело: складено та пораховано за даними Національного Банку України

Протягом 2019 року вартість грошових коштів та їх еквівалентів зросла на 100229 тис. грн або 203,07 % та склала, на кінець року 149587 тис. грн. Вартість фінансових активів банку, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток, на кінець 2019 року збільшилася на 10155

тис. грн або 448,54 % та склала 12419 тис. грн. Протягом 2019 року темп зростання вартості коштів АТ «Комерційний Індустріальний Банк» в інших банках склав 29,01 % або 9721 тис. грн. Абсолютна вартість кредиторської заборгованості банківської установи протягом 2019 року зросла, в порівнянні з аналогічним періодом 2018 року, на 399509 тис. грн або 75,27 % і склала на кінець року 930250 тис. грн. В 2019 році вартість цінних паперів банку, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід зменшилася, в порівнянні з аналогічним періодом 2018 року на 78227 тис. грн або 58,46 % і склала на кінець року 55593 тис. грн. Протягом 2019 року темп зменшення вартості цінних паперів банку, що обліковуються за амортизованою собівартістю активів становило 33,78 % або 102178 тис. грн, а їх вартість на кінець року склала 200299 тис. грн. На кінець 2019 року вартість основних засобів та нематеріальних активів банку зросла, в порівнянні з 2018 роком, на 13118 тис. грн або 27,17 % та склала, на кінець року 61402 тис. грн.

В 2020, в порівнянні з 2019 роком вартість грошових коштів банківської установи збільшилася на 53915 тис. грн або 36,04 % та становила на кінець року 203502 тис. грн. вартість фінансових активів банку протягом 2020 року зменшилася на 12419 тис. грн або 100 %. Протягом 2020 року сума розміщених коштів АТ «Комерційний Індустріальний Банк» розміщених в інших банках зросла на 18888 тис. грн або 43,29 % та склала, на кінець року 62116 тис. грн. На кінець 2020 року вартість кредиторської заборгованості фізичних і юридичних осіб банку склала 1315934 тис. грн та зросла, в порівнянні з 2019 роком, на 385684 тис. грн або 41,46 %. Вартість цінних паперів банківської установи, які обліковуються за справедливою вартістю, на кінець 2020 року склала 924973 тис. грн та зросла, в порівнянні з аналогічним періодом 2019 року, на 869380 тис. грн або 1563,83 %. Вартість цінних паперів банківської установи, які обліковуються за амортизованою собівартістю, протягом 2020 року зросла на 299781 тис. грн або 149,67 % та склала, на кінець року 500080 тис. грн. Протягом 2020 року, вартість основних засобів та нематеріальних

активів банку зросла, в порівнянні з аналогічним періодом минулого року, на 32597 тис. грн або 53,09 % та склала 93999 тис. грн.

На рисунку 2.4 відображено динаміку активів АТ «Комерційний Індустріальний Банк» протягом 2018-2020 років

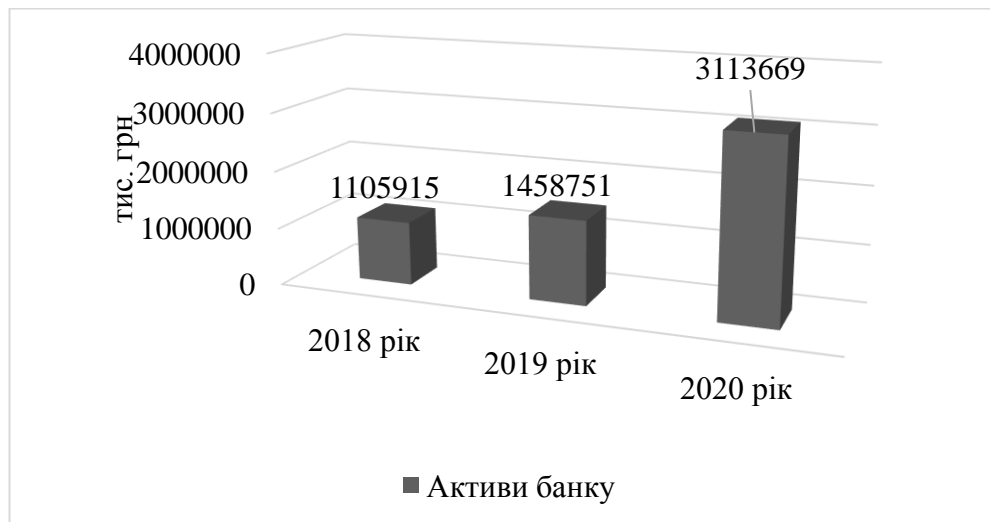

Рисунок 2.4 – Динаміка активів АТ «Комерційний Індустріальний Банк» в 2018-2020 роки

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.6

Загальна вартість активів банку в 2018 році склала 1105915 тис. грн. Протягом 2019 року вартість загальних активів банківської установи зросла на 352836 тис. грн або 31,90 % та склав, на кінець року, 1458751 тис. грн. Сума активів банківської установи на кінець 2020 року склала 3113669 тис. грн. та зросла, в порівнянні з 2019 роком на 1654918 тис. грн або 113,45 %.

В таблиці 2.7 представлено аналіз складу та структури зобов'язань АТ «Комерційний Індустріальний Банк» в 2018-2020 роках.

В 2018 році загальна вартість зобов'язань банку склала 877284 тис. грн або 100 %. Зобов'язання АТ «Комерційний Індустріальний Банк» склалися з: коштів клієнтів банку – 98,48 %; зобов'язань банку щодо поточного податку на прибуток – 0,03 %; відстрочених податкових зобов'язань – 0,03 %; резервів за зобов'язаннями банку – 0,1 %; інших фінансових зобов'язань банку – 0,31 %; інших зобов'язань – 1,05 %.

Таблиця 2.7 – Аналіз складу та структури зобов'язань АТ «Комерційний Індустріальний Банк» у 2018-2020 роках

Показник	Станом на			Частка в зобов'язаннях, %			Зміни в структурі, в.п	
	01.01.2019 р., тис. грн	01.01.2020 р., тис. грн	01.01.2021 р., тис. грн	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2019 /	2020 /
							2018 р.	2018 р.
Кошти отримані від НБУ	0	0	291791	0,00	0,00	10,34	0,00	10,34
Кошти клієнтів	863987	1173712	2455911	98,48	97,24	86,99	-1,25	-10,25
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	0	0	318	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	247	1084	4402	0,03	0,09	0,16	0,06	0,07
Відстрочені податкові зобов'язання	279	279	0	0,03	0,02	0,00	-0,01	-0,02
Резерви за зобов'язаннями	851	1301	4404	0,10	0,11	0,16	0,01	0,05
Інші фінансові зобов'язання	2676	4368	17134	0,31	0,36	0,61	0,06	0,25
Інші зобов'язання	9244	26322	49219	1,05	2,18	1,74	1,13	-0,44
Усього зобов'язань	877284	1207067	2823180	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

Джерело: складено та пораховано за даними Національного Банку України

В 2019 році зобов'язання АТ «Комерційний Індустріальний Банк» були представленими наступними статтями, частка яких в загальній структурі зобов'язань банку склала: кошти клієнтів банку – 97,24 %, зобов'язання банку щодо поточного податку на прибуток – 0,09 %; відстрочені податкові зобов'язання – 0,02 %; резерви за зобов'язаннями – 0,11 %; фінансові зобов'язання банку – 0,36 %; інші зобов'язання – 2,18 %.

Протягом 2020 року загальний обсяг зобов'язань банку збільшився за рахунок збільшення частки: кошти отримані від НБУ на 10,34 в.п.; фінансових зобов'язань, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток на 0,01 в.п.; зобов'язань банку щодо поточного податку на прибуток на 0,07 в.п.; резервів за зобов'язаннями на 0,05 в.п.; інших зобов'язань на 0,25 в.п.

Протягом 2018-2020 років основну частку зобов'язань банку склали кошти перед юридичними та фізичними особами, тобто депозити клієнтів банку. В 2018 році їх частка склала 98,48 %. Протягом 2019 року питома вага коштів клієнтів банку зменшилася на 1,25 в.п. та склала, на кінець року 97,24 %. На кінець 2020 року частка коштів клієнтів банку склала 86,99 %, та зменшилася протягом року на 10,25 в.п.

Структуру зобов'язань банківської установи протягом 2018-2020 років, відображено на рисунку 2.5.

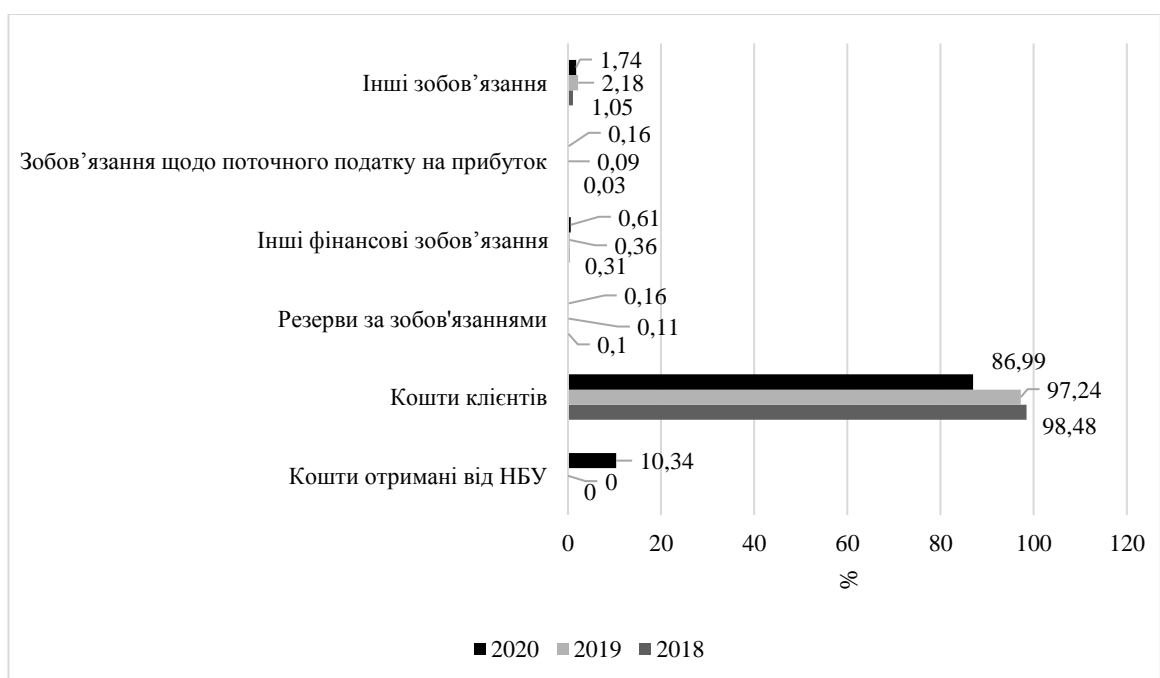

Рисунок 2.5 – Структура зобов'язань АТ «Комерційний Індустріальний Банк» в 2018-2020 роках

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.7

В таблиці 2.8 представлено аналіз динаміки зобов'язань банківської установи в 2018-2020 роках.

На кінець 2018 року вартість загальних зобов'язань банківської установи склала 877284 тис. грн. Кошти клієнтів банку на кінець 2018 року становили 863987 тис. грн. Вартість зобов'язань банку щодо поточного податку на прибуток склали 247 тис. грн. Сума відстрочених податкових зобов'язань

банківської установи дорівнювала сумі в 279 тис. грн. Вартість резервів за зобов'язаннями, на кінець 2018 року склала 851 тис. грн. Сума інших фінансових зобов'язань банківської установи становила 2676 тис. грн. Вартість інших зобов'язань дорівнювала сумі 9244 тис. грн.

Таблиця 2.8 – Аналіз динаміки зобов'язань АТ «Комерційний Індустріальний Банк» за 2018-2020 роки

Показники	Станом на			Абсолютне відхилення (приріст/зменшення) (+,-) у тис. грн		Відносне відхилення (приріст/зменшення) (+,-) у %:	
	01.01.2019 р., тис. грн	01.01.2020 р., тис. грн	01.01.2021 р., тис. грн	2019 р. до 2018 р.	2020 р. до 2019 р.	2019 р. до 2018 р.	2020 р. до 2019 р.
	Кошти отримані від НБУ	0	0	291791	0	291791	0,00
Кошти клієнтів	863987	1173712	2455911	309725	1282199	35,85	109,24
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	0	0	318	0	318	0,00	100,00
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	247	1084	4402	837	3318	338,87	306,09
Відстрочені податкові зобов'язання	279	279	0	0	-279	0,00	-100,00
Резерви за зобов'язаннями	851	1301	4404	450	3103	52,88	238,51
Інші фінансові зобов'язання	2676	4368	17134	1692	12766	63,23	292,26
Інші зобов'язання	9244	26322	49219	17078	22897	184,75	86,99
Усього зобов'язань	877284	1207067	2823180	329783	1616113	37,59	133,89

Джерело: складено та пораховано за даними Національного Банку України

Протягом 2019 року загальна вартість зобов'язань АТ «Комерційний Індустріальний Банк» зросла, в порівнянні з аналогічним періодом 2018 року, на 329783 тис. грн або 37,59 % та становила 1207067 тис. грн. Протягом 2019 року вартість коштів юридичних та фізичних осіб банку зросла на 309725 тис. грн або 35,85 % та склала 1173712 тис. грн. На кінець 2019 року, сума зобов'язань банківської установи, щодо поточного податку на прибуток зросла

на 837 тис. грн або 338,87 % та становила 1084 тис. грн. Протягом 2019 року вартість відстрочених податкові зобов'язання банку не змінилася, та склала 279 тис. грн. Вартість резервів за зобов'язаннями АТ «Комерційний Індустріальний Банк», на кінець 2019 року зросла, в порівнянні з 2018 роком, на 450 тис. грн або 52,88 %, та становила 1301 тис. грн. На кінець 2019 року, вартість інших фінансових зобов'язань банківської установи зросла на 1692 тис. грн або 63,23 % та склала 4368 тис. грн. Сума інших зобов'язань банку, протягом 2019 року, збільшилася на 17078 тис. грн або 184,75 % та склала, на кінець року 26322 тис. грн.

Протягом 2020 року вартість зобов'язань банку зросла, в порівнянні з аналогічним періодом 2019 року, на 1616113 тис. грн або 133,89 % та склала, на кінець року 2823180 тис. грн. Сума коштів, які банк отримав від НБУ, на кінець 2020 року становила 291791 тис. грн. Протягом 2018-2019 років, дофінансування від НБУ не було. Вартість фінансових зобов'язань банківської установи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток протягом 2020 року, зросла та склала, на кінець року 318 тис. грн. На кінець 2020 року, вартість зобов'язання банківської установи щодо поточного податку на прибуток зросла на 3318 тис. грн або 306,09 %, та становила, на кінець року 4402 тис. грн. Вартість відстрочених податкових зобов'язань банку мала нульове значення, тобто установа розраховувалася зі всіма податковими зобов'язаннями в минулому періоді. На кінець 2020 року, вартість резервів за зобов'язань банківської установи зросла, на 3103 тис. грн або 238,51 % та склала, на кінець року 4404 тис. грн. Протягом 2020 року, вартість інших фінансові зобов'язання установи збільшилася на 12766 тис. грн або 292,26 % та становила 17134 тис. грн. Протягом 2020 року вартість інших зобов'язань банківської установи зросла на 22897 тис. грн або 86,99 % та склала 49219 тис. грн.

Протягом 2018-2020 років, в загальній вартості зобов'язань АТ «Комерційний Індустріальний Банк» більшу та основну частину займали зобов'язання перед юридичними та фізичними особами. На рисунку 2.6

відображено динаміку зобов'язань банківської установи перед клієнтами банку.

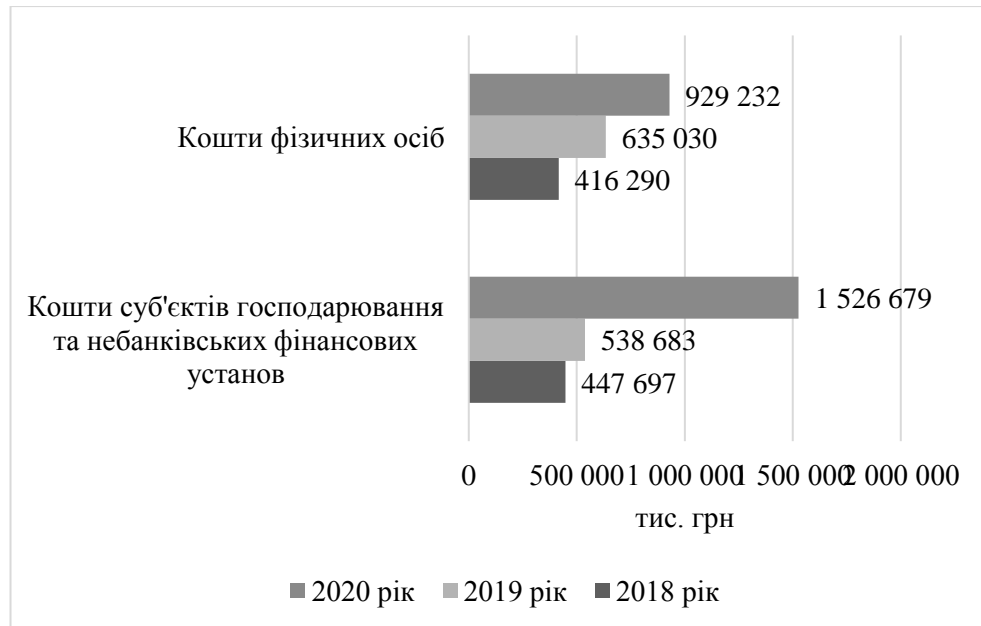

Рисунок 2.6 – Динаміка коштів клієнтів АТ «Комерційний Індустріальний Банк» за 2018-2020 роки

Джерело: складено за даними Національного Банку України

В таблиці 2.9 здійснено аналіз та оцінку складу та структури власного капіталу АТ «Комерційний Індустріальний Банк» у 2018-2020 роках.

Протягом 2018-2020 років, найбільшу частку в загальній структурі власних коштів банку займав статутний капітал. На кінець 2018 року, його частка в загальній структурі капіталу банку склала 87,48 %. Протягом 2019 року частка статутного капіталу банку в загальній структурі власного капіталу банківської установи зменшилася на 1,76 в.п. та склала на кінець року 85,72 %. На кінець 2020 року частка статутного капіталу АТ «Комерційний Індустріальний Банк» склала 74,27 %, та зменшилася, в порівнянні з аналогічним періодом 2019 року на 11,45 в.п.

Частка резервів та інших фондів банківської установи на кінець 2018 року склала 1,95 %. Протягом 2019 року питома вага резервів та інших фондів

банку, зросла на 0,05 в.п., в порівнянні з аналогічним періодом 2018 року, та склала на кінець року склала 2,0 %. Протягом 2020 року частка резервів та інших фондів банківської установи зросла на 0,14 в. п. та склала, на кінець року 2,14 %.

Таблиця 2.9 – Аналіз складу та структури власного капіталу АТ «Комерційний Індустріальний Банк» у 2018-2020 роках

Показник	Станом на			Частка у власному капіталі, %			Зміни в структурі, в.п	
	01.01.2019 р., тис. грн	01.01.2020 р., тис. грн	01.01.2021 р., тис. грн	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2019 / 2018 р.	2020 / 2019 р.
	Статутний капітал	200000	215748	215748	87,48	85,72	74,27	-1,76
Інший додатковий капітал	0	-117	-117	0,00	-0,05	-0,04	-0,05	0,01
Резервні та інші фонди банку	4469	5043	6216	1,95	2,00	2,14	0,05	0,14
Резерви переоцінки	7147	5908	3381	3,13	2,35	1,16	-0,78	-1,18
Нерозподілений прибуток/непокритий збиток	17014	25102	65261	7,44	9,97	22,47	2,53	12,49
Усього власного капіталу	228631	251684	290488	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

Джерело: складено та пораховано за даними Національного Банку України

Питома вага резервів переоцінки АТ «Комерційний Індустріальний Банк» на кінець 2018 року, склала 3,13 %. Протягом 2019 року, частка резервів переоцінки банку зменшилася, в порівнянні з аналогічним періодом 2018 року, на 0,78 в.п. та склала 2,35 %. Протягом 2020 року питома вага резервів переоцінки банківської установи зменшилася на 1,18 в.п. і склала, на кінець року 1,16 %. На кінець 2018 року, питома вага нерозподіленого прибутку банку склала 7,44 %, від загальної вартості власного капіталу банку. На кінець 2019 року, частка нерозподіленого прибутку банківської установи склала 9,97 %, що на 2,53 в.п. більше, ніж в 2018 року. На кінець 2020 року, частка нерозподіленого прибутку АТ «Комерційний Індустріальний Банк» склала 22,47 % та збільшилася, в порівнянні з аналогічним періодом 2019 року на 12,49 в.п.

В таблиці 2.10 відображено динаміку капіталу АТ «Комерційний Індустріальний Банк» в 2018-2020 роках.

Таблиця 2.10 – Динаміка власного капіталу АТ «Комерційний Індустріальний Банк» за 2018-2020 роки

Показник	Станом на			Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст / зменшення) у %	
	01.01.2019 р., тис. грн	01.01.2020 р., тис. грн	01.01.2021 р., тис. грн	2019 р. до 2018 р.	2020 р. до 2019 р.	2019 р. до 2018 р.	2020 р. до 2019 р.
	Статутний капітал	200000	215748	215748	15748	0	7,87
Інший додатковий капітал	0	-117	-117	-117	0	100,00	0,00
Резервні та інші фонди банку	4469	5043	6216	574	1173	12,84	23,26
Резерви переоцінки	7147	5908	3381	-1239	-2527	-17,34	-42,77
Нерозподілений прибуток/ непокритий збиток	17014	25102	65261	8088	40159	47,54	159,98
Усього власного капіталу	228631	251684	290488	23053	38804	10,08	15,42

Джерело: складено та пораховано за даними Національного Банку України

На кінець 2018 року статутний капітал банку склав 200000 тис. грн. Вартість резервів та інші фонди АТ «Комерційний Індустріальний Банк», на кінець 2018 року склали 4469 тис. грн. На кінець 2018 року, вартість резервів переоцінки банківської установи становила 7147 тис. грн. Вартість нерозподіленого прибутку банку, на кінець року склала 17014 тис. грн. На кінець 2018 року, загальна вартість власного капіталу банку була 228631 тис. грн.

Протягом 2019 року вартість статутного капітал АТ «Комерційний Індустріальний Банк» зросла на 15748 тис. грн або 7,87 % та склала, на кінець року 215748 тис. грн. Сума іншого додаткового капіталу банку була 117 тис. грн. та мала, на кінець 2019-2020 років, від'ємне значення. На кінець 2019 року, вартість резервів та інших фондів банківської установи зросла, в порівнянні з аналогічним періодом 2018 року, на 574 тис. грн або на 12,84 %,

та становила 5043 тис. грн. Протягом 2019 року вартість резервів переоцінки АТ «Комерційний Індустріальний Банк» зменшилася, на 1239 тис. грн або 14,34 % та склала, на кінець року 5908 тис. грн. Вартість нерозподіленого прибутку банку, на кінець 2019 року зросла на 8088 тис. грн або 47,54 % та становила 25102 тис. грн.

Протягом 2020 року вартість статутного капіталу банківської установи не змінилася, в порівнянні з 2019 роком, та склав 215748. Вартість іншого додаткового капіталу АТ «Комерційний Індустріальний Банк» на кінець 2020 року не змінилася, в порівнянні з 2019 роком, та склала 117 тис. грн. Протягом 2020 року вартість резервних та інших фондів банківської установи зросла на 1173 тис. грн або 23,26 % та становила 6216 тис. грн. Вартість резервів переоцінки банку, протягом 2020 року, зменшилися на 2527 тис. грн або 42,77 % та склали, на кінець року 3381 тис. грн. Протягом 2020 року вартість нерозподіленого прибутку банківської установи зросла, в порівнянні з аналогічним періодом 2019 року, на 40159 тис. грн або 159,98 % та становила 65261 тис. грн.

На рисунку 2.7 представлено динаміку загальної вартості власних коштів банківської установи в 2018-2020 роках.

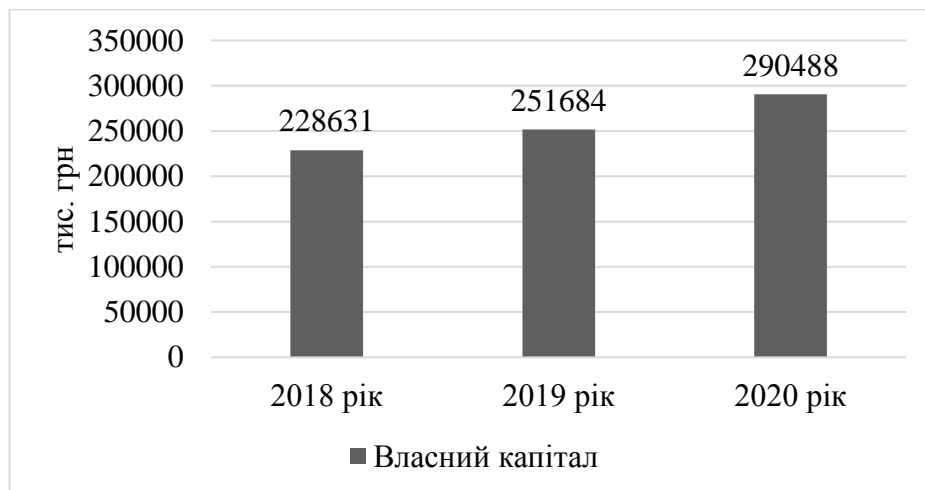

Рисунок 2.7 – Динаміка власного капіталу АТ «Комерційний Індустріальний Банк» в 2018-2020 роках

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.10

Протягом аналізованого періоду, загальна вартість власного капіталу АТ банківської установи зростала. На кінець 2018 року загальна сума власного капіталу АТ «Комерційний Індустріальний Банк» становила 228631 тис. грн. Протягом 2019 року вартість власного капіталу банківської установи зросла на 23053 тис. грн або 10,08 % і склала 251684 тис. грн. Станом на кінець 2020 року вартість власного капіталу банку зросла на 38804 тис. грн або 15,42 % та склала 290488 тис. грн.

В таблиці 2.11 здійснено аналіз динаміки фінансових результатів банківської установи, протягом 2018-2020 років.

Таблиця 2.11 – Склад та динаміка фінансових результатів АТ «Комерційний Індустріальний Банк» у 2018-2020 роках

Показник	Станом на			Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст / зменшення), %	
	01.01.2019 р., тис. грн	01.01.2020 р., тис. грн	01.01.2021 р., тис. грн	2019 р. до 2018 р.	2020 р. до 2019 р.	2019 р. до 2018 р.	2020 р. до 2019 р.
	Чистий процентні дохід / витрати	65740	93996	127057	28256	33061	42,98
Чистий комісійний дохід / витрати	40028	60821	81418	20793	20597	51,95	33,86
Торговий результат	15917	17247	34064	1330	16817	8,36	97,51
Інші операційні доходи	3512	5726	12346	2214	6620	63,04	115,61
Інші доходи	25	174	71	149	-103	596,00	-59,20
Всього доходів	125223	177964	254957	52741	76993	42,12	43,26
Відрахування до резервів	5708	-980	6348	-6688	7328	-117,17	-747,76
Адміністративні та інші операційні витрати	105658	150327	197024	44669	46697	42,28	31,06
Всього витрат	111366	149347	203373	37981	54026	34,10	36,17
Прибуток / (збиток) до оподаткування	13857	28617	51584	14760	22967	106,52	80,26
Витрати на податок на прибуток	2545	4207	9298	1662	5091	65,30	121,01
Прибуток / (збиток)	11312	24410	42287	13098	17877	115,79	73,24

Джерело: складено та пораховано за даними Національного Банку України

Станом на кінець 2018 року загальна доходи банку склалися з: відсоткових доходів банку в сумі – 65740 тис. грн; комісійних доходів – 40028 тис. грн; торгового результату – 15917 тис. грн; інших операційних доходів банківської установи – 3512 тис. грн; інших доходів – 25 тис. грн. Загальна вартість чистих доходів АТ «Комерційний Індустріальний Банк» на кінець 2018 року склала 125223 тис. грн. Станом на кінець 2018 року сума витрат банківської установи складалася з: відрахувань до резервів – 5708 тис. грн, адміністративних та інших операційних витрат банківської установи в сумі 105658 тис. грн. На кінець року, загальна вартість витрат банку склала 111366 тис. грн.

Протягом 2019 року загальна вартість доходів банку зросла на 52741 тис. грн або 42,12 % та склала, на кінець року 177964 тис. грн. Вартість загальних витрат банківської установи, протягом 2019 року зросла на 37981 тис. грн або 34,1 % та становила, на кінець року 149347 тис. грн. Протягом 2019 року зросла вартість чистих відсоткових доходів банку на 28256 тис. грн або 42,98 %. Вартість чистих комісійних доходи банківської установи, протягом 2019 року зросла на 20793 тис. грн або 51,95 % та становила, на кінець року 60821 тис. грн. Протягом 2019 року, сума торговельного результату АТ «Комерційний Індустріальний Банк» зросла на 1330 тис. грн або 8,36 % та склала, на кінець року 17247 тис. грн. Вартість інших операційних доходів банківської установи, протягом 2019 року, зменшилися на 2214 тис. грн або 63,04 % та становила, на кінець року 5726 тис. грн. Станом на кінець 2019 року, вартість інших доходів банку становила 174 тис. грн. Протягом 2019 року, вартість загальних витрат банківської установи зросла, в порівнянні з аналогічним періодом 2018 року, на 37981 тис. грн або 34,1 % та становила 149347 тис. грн. На зростання вартості загальних витрат АТ «Комерційний Індустріальний Банк» вплинуло зростання адміністративних та інших операційних витрат банківської установи на 44669 тис. грн або 42,28 %. Протягом 2019 року відрахування до резервів банку зменшилися на 6688 тис. грн або 117,17 % та були від'ємними – 980 тис. грн.

Протягом 2020 року загальні доходи банку зросли на 76993 тис. грн або 43,26 % та склали, на кінець року 254957 тис. грн. На зростання доходів банківської установи вплинуло зростання чистих процентних доходів банку на 33061 тис. грн або 35,17 %. На кінець 2020 року вартість чистих комісійних доходів банку склали 81418 тис. грн та зросли, протягом року, на 20597 тис. грн або 33,86 %. Протягом 2020 року сума торговельного результату банку зросла на 16817 тис. грн або 97,51 % та склала, на кінець року 34064 тис. грн. Вартість інших операційні доходи банківської установи зросла, протягом 2020 року, на 6620 тис. грн або 115,61 % та становила 12346 тис. грн. Станом на кінець 2020 року, вартість інших доходи АТ «Комерційний Індустріальний Банк» склала 71 тис. грн. На кінець 2020 року, загальний обсяг витрат банку склав 203373 тис. грн. Протягом 2020 року, його вартість зросла на 54026 тис. грн або 36,17 %. Зростання вартості витрат банку відбулося за рахунок зростання адміністративних та інших операційних витрат банківської установи на 46697 тис. грн або 31,06 %.

На рисунку 2.8 відображено динаміку прибутку банківської установи в 2018-2020 роках.

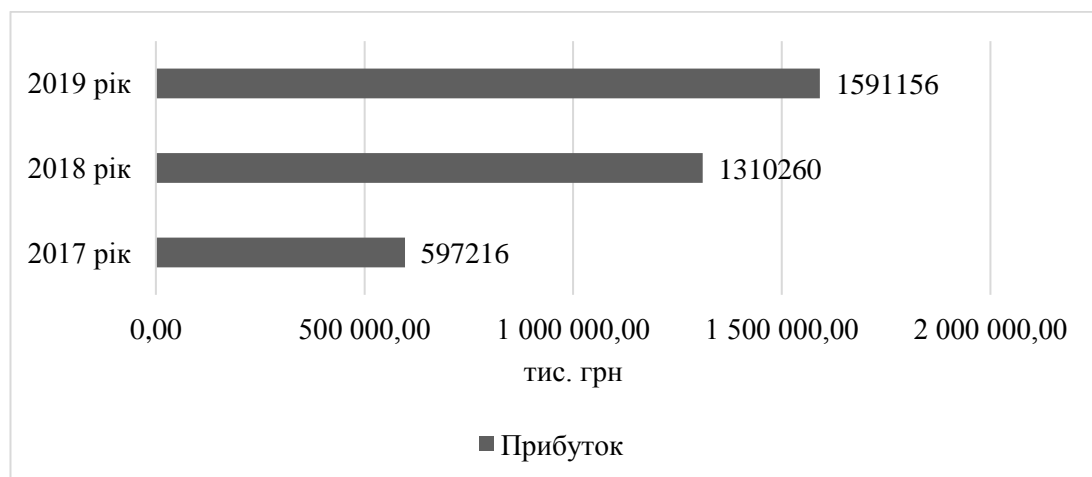

Рисунок 2.8 – Динаміка прибутку АТ «Комерційний Індустріальний Банк» за 2018-2020 роки, тис. грн

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.11

Діяльність АТ «Комерційний Індустріальний Банк», протягом аналізованого періоду, була прибутковою. На кінець 2018 року розмір чистого прибутку банківської установи склав 11312 тис. грн. Протягом 2019 року прибуток банківської установи збільшився на 13098 тис. грн або 115,79 % та склав, на кінець року, 24410 тис. грн. Станом на кінець 2020 року розмір отриманого прибутку банку становив 42287 тис. грн, та зріс, протягом року, на 17877 тис. грн або 73,24 %.

Загалом, діяльність АТ «Комерційний Індустріальний Банк» протягом 2020 року, покращилася, в порівнянні з попередніми періодами. Банківська установа, протягом 2020 року, працювала стабільно, за рахунок нарощеному зважаючи запасу фінансової міцності в минулих роках, відсутності відтоків депозитних вкладів фізичних осіб, зменшенню частки кредиторської заборгованості в іноземній валюті.

3 Напрями покращення управління фінансовими ризиками АТ «Комерційний Індустріальний Банк»

Протягом 2018-2020 років управління фінансовими ризиками АТ «Комерційний Індустріальний Банк» здійснював на основі Положення НБУ «Про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах» від 11.06.2018 № 64 [38], внутрішніх документів АТ «Комерційний Індустріальний Банк», міжнародних стандартів і рекомендацій щодо управління фінансовими ризиками з урахуванням загальноприйнятої банківської практики. Відповідно до Фінансової звітності банку, основною метою системи управління фінансовими ризиками банківської установи «є кількісна оцінка ймовірності невідповідності обсягових, просторових та часових параметрів фінансових потоків АТ «Комерційний Індустріальний Банк» очікуваним, яка формується у результаті цілеспрямованої дії або бездіяльності зацікавлених суб'єктів економічних відносин, що відображається на зміні його фінансового стану та динаміці розвитку» [46, с. 102].

Основними суттєвими фінансовими ризиками банку в 2020 році, були визнані [46, с. 102]: процентний ризик, валютний ризик, кредитний ризик та ризик ліквідності. Для управління вказаними фінансовими ризиками, банківською установою розроблено внутрішні положення, стратегію, методики, які визначають процес оцінки та контролю фінансових ризиків, визначають основні цілі та задачі банку в процесі контролю за фінансовими ризиками, а також регламентують систему проведення заходів, що націлені на мінімізацію впливу фінансових ризиків на діяльність банківської установи.

Основним і найбільшим фінансовим ризиком АТ «Комерційний Індустріальний Банк», який впливає на діяльність установи є кредитний ризик. Управління кредитним ризиком банку здійснюється шляхом визначення та врегулювання кредитної політики банківської установи; диверсифікації

кредитного портфеля банку; контролю за концентрацією кредитного ризику в розрізі сегментів бізнесу, пов'язаних та системних клієнтів, галузей та регіонів; шляхом створення резервів за кредитними операціями банку; аналізу та моніторингу кредитних операцій банку; застосування системи лімітів тощо.

Для управління кредитними ризиками АТ «Комерційний Індустріальний Банк» створено Кредитний комітет, який забезпечує мінімізацію кредитних ризиків, здійснює ефективне розміщення кредитних ресурсів, визначає порядок та способи використання кредитних ресурсів, а також здійснює оцінку якості кредитно-інвестиційного портфелю банківської установи.

Для регулювання кредитних ризиків та оцінки їх впливу на діяльність, банківська установа використовує нормативи кредитного ризику, встановлені НБУ. В таблиці 3.1 наведено значення показників кредитного ризику АТ «Комерційний Індустріальний Банк» в 2018-2020 роках.

Таблиця 3.1 – Нормативи кредитного ризику АТ «Комерційний Індустріальний Банк» у 2018-2020 роках

Норматив	Вимоги	Роки, %		
		2018	2019	2020
Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7)	не більше 25 %	24,14	22,16	21,14
Норматив великих кредитних ризиків (Н8)	не більше 800 %	123,89	218,92	254,80
Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9)	не більше 25 %	0,42	3,34	2,10

Джерело: складено за даними НБУ [16]

АТ «Комерційний Індустріальний Банк» протягом 2018-2020 років, виконує нормативи кредитного ризику. На кінець 2018 року норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) склав 24,14 %, при нормі не більше 25 %. На кінець 2019 року значення нормативу, знизилася та склало 22,16 %. Протягом 2020 року, значення показника знизилася та склало 21,14 %.

Норматив великих кредитних ризиків (Н8) АТ «Комерційний Індустріальний Банк», станом на кінець 2018 року був на рівня 123,89 %. Протягом 2019 року значення показника зросло та склало 218,92 %. На кінець 2020 року норматив великих кредитних становив 254,80 %.

Норматив максимального розміру кредитного ризику АТ «Комерційний Індустріальний Банк» за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9) на кінець 2018 року склав 0,42 %. Протягом 2019 року, значення показника зросло та склало 3,34 %. На кінець 2020 року, значення нормативу знизилося та склало 2,10 %.

АТ «Комерційний Індустріальний Банк» для зниження кредитних ризиків використовує різні методи, серед яких: страхування, резервування, хеджування, диверсифікація, встановлення лімітів на рівні окремих операцій та портфельному рівні, а також уникнення (відмова від операції), моніторинг якості активів та отриманого забезпечення та інші [46, с. 102].

Діяльність банківської установи, пов'язана зі здійсненням активних та пасивних операцій АТ «Комерційний Індустріальний Банк» в різних іноземних валютах. Тому, не менш важливим, є управління валютним ризиком банку, який покладено на Комітет з управління активами та пасивами банку. Комітет здійснює контроль валютних позицій банку за кожною іноземною валютою, на основі нормативів ризику загальної довгої відкритої валютної позиції (Л13-1) та ризику загальної короткої відкритої валютної позиції (Л13-2), які встановлені НБУ (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2 – Нормативи валютного ризику АТ «Комерційний Індустріальний Банк» у 2018-2020 роках

Норматив	Вимоги	Роки, %		
		2018	2019	2020
Норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції (Л13-1)	не більше 5%	0,0927	3,5348	5,5844
Норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції (Л13-2)	не більше 5%	0,1268	4,1738	0,2965

Джерело: складено за даними НБУ [16]

Нормативи валютного ризику АТ «Комерційний Індустріальний Банк» протягом 2018-2020 років не перевищують нормативного значення. Окрім нормативу ризику загальної довгої відкритої валютної позиції (Л13-1), який на кінець 2020 року склав 5,5844 %, при нормативному значенні не більше 5 %. Це означає, що банківській установі притаманний високий валютний ризик, і в разі зміни курсу валюти банк може зазнати суттєвих збитків. Проте, перевищення ліміту відкритої валютної позиції може свідчити про те, що АТ «Комерційний Індустріальний Банк» була обрана стратегія щодо валютної позиції як максимізація прибутку.

Також Комітет з управління активами та пасивами АТ «Комерційний Індустріальний Банк» оцінює можливі (майбутні) втрати від зміни валютного курсу, які залежать від величини відкритої позиції і зміни курсу валюти до гривні (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3 – Аналіз валютного ризику АТ «Комерційний Індустріальний Банк» протягом 2018-2020 років

Назва валюти	Станом на 1.01.2019 року			Станом на 1.01.2020 року			Станом на 1.01.2021 року		
	монетарні активи	монетарні зобов'язання	чиста позиція	монетарні активи	монетарні зобов'язання	чиста позиція	монетарні активи	монетарні зобов'язання	чиста позиція
Долар США	206596	139130	67466	389757	321714	68043	281617	235329	46288
Євро	33128	32076	1052	108433	109351	-918	57357	50101	7256
Фунти стерлінгів	13	-	13	29	-	29	168	-	168
Інші	147	3	144	5901	1416	4485	751	5	746
Всього	239884	171209	68675	504120	432481	71639	339893	285435	54458

Джерело: Фінансова звітність АТ «Комерційний Індустріальний Банк» [46, с. 103]

На основі аналізу валютної позиції АТ «Комерційний Індустріальний Банк» в 2018-2020 роком, можна зробити висновки, що банківська установа протягом аналізованого періоду займає довгу валютну позицію по доларах США, євро, фунтах стерлінгів. Тому в разі ревальвації гривні до іноземних валют банк отримає прибутки, але в разі девальвації гривні – зазнає значних

збитків. Лише на кінець 2019 року, в банківській установі спостерігається коротка валютна позиція євро, і в разі девальвації гривні стосовно іноземної валюти банк понесе великі збитки за валютною позицією в євро, а в разі ревальвації гривні до євро отримає прибуток.

Управління відсотковим ризиком АТ «Комерційний Індустріальний Банк» полягає в прийнятті найкращої схеми розміщення платних пасивів в прибуткові активи. Тобто, передбачає здійсненні процесу балансування активів і зобов'язань банківської установи по сумах, валютам і строкам до погашення з урахуванням аспектів відсоткового ризику [46, с. 105].

Завдання управління валютними ризиками банку покладено на Комітет з управління активами і пасивами АТ «Комерційний Індустріальний Банк», який [46, с. 105]:

- відповідає за підтримку мінімальної різниці між чутливими до змін відсоткової ставки активними операціями банку та його зобов'язаннями;
- забезпечує контроль впливу на розмір відсоткового ризику значних змін у загальній кредитній та інвестиційній стратегіях;
- здійснює аналіз кон'юнктури фінансового ринку для розробки стратегії управління ресурсами;
- здійснює оцінку впливу зміни відсоткових ставок та зміни у структурі активних і пасивних операцій банку на доходи, капітал та вартість активів, про що звітує Правлінню Банку [45].

З метою управління відсотковим ризиком АТ «Комерційний Індустріальний Банк» здійснює оцінку розривів позицій за відсотковими доходами та витратами банківської установи; динаміки ринкових відсоткових ставок за різними видами активних і пасивних операцій банку; розраховує необхідний рівень маржі для підтримки прибутковості операцій.

В таблиці 3.4 наведено аналіз загального відсоткового ризику АТ «Комерційний Індустріальний банк» в 2018-2020 роках. Відповідно, вартість загальних активів та загальних зобов'язань банку розподілені відповідно до

строків перегляду відсоткової ставки або строків погашення, залежно від тієї операції які настане раніше.

Таблиця 3.4 – Загальний аналіз відсоткового ризику АТ «Комерційний Індустріальний Банк» в 2018-2020 роках

Назва статті	На вимогу і менше 1 місяця	Від 1 до 6 місяців	Від 6 до 12 місяців	Більше року	Фінансові інструменти, що не знаходяться під відсотковим ризиком	Усього
Станом на 01.01.2021 року						
Усього фінансових активів	833195	775821	791564	391464	212924	3004968
Усього фінансових зобов'язань	1418316	695844	373065	294216	5055	2786496
Чистий розрив за відсотковими ставками на кінець 2020 року	-585121	79977	418499	97248	207869	218472
Станом на 01.01.2020 року						
Усього фінансових активів	340241	414896	205106	258246	174241	1392730
Усього фінансових зобов'язань	581209	340155	193723	73284	1528	1189899
Чистий розрив за відсотковими ставками на кінець 2019 року	-240968	74741	11383	184962	172713	202831
Станом на 01.01.2019 року						
Усього фінансових активів	140294	316616	386700	146467	63452	1053529
Усього фінансових зобов'язань	439269	-	369720	55171	1630	865790
Чистий розрив за відсотковими ставками на кінець 2018 року	-298975	316616	16980	91296	61822	187739

Джерело: Фінансова звітність АТ «Комерційний Індустріальний Банк» [46, с. 103]

З проведеного аналізу відсоткового ризику АТ «Комерційний Індустріальний банк» в 2018-2020 роках, необхідно зазначити, що банк чутливими до зміни відсоткових ставок (відсоткового ризику) за зобов'язаннями на вимогу менше 1 місяця, що впливає на зміну відсоткового доходу банку.

Варто відзначити, що відсотковий ризик суттєво впливає на виникнення кредитного ризику, адже зміна відсоткових ставок впливає на платоспроможність позичальника, що у свою чергу призводить до зміни кредитного ризику банку.

АТ «Комерційний Індустріальний Банк» поділяє ризик ліквідності на ризик ринкової ліквідності (пов'язаний зі збитками, внаслідок неспроможність банком залучити кошти на фінансовому ринку) та ризик неплатоспроможності (пов'язаний з невиконанням зобов'язань банку перед клієнтами через нестачу високоліквідних активів).

Банківська установа визначає рівень ризику ліквідності на основі нормативів, затверджених НБУ, а також внутрішніх обмежень, що накладаються АТ «Комерційний Індустріальний Банк» на структуру активів і пасивів. Внутрішні вимоги до управління ліквідністю банку відповідають вимогам НБУ. В таблиці 3.5 наведено динаміку нормативів ліквідності банку в 2018-2020 роках.

Таблиця 3.5 – Нормативи ліквідності АТ «Комерційний Індустріальний Банк» у 2018-2020 роках

Норматив	Вимоги	Роки, %		
		2018	2019	2020
Норматив миттєвої ліквідності (Н4)	не менше 20%	253,39	скасовано з 02.09.2019 р.	
Норматив поточної ліквідності (Н5)	не менше 40%	121,36	скасовано з 02.09.2019 р.	
Норматив короткострокової ліквідності (Н6)	не менше 60%	95,60	84,27	72,75
Норматив коефіцієнта покриття ліквідності за всіма валютами (LCR _{вв})	не менше 100 %	введено з 01.01.2019 р.	380,37	230,52
Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR _{ів})	не менше 100 %	введено з 01.01.2019 р.	704,73	351,01
Норматив чистого стабільного фінансування, % (NSFR)	Не менше 80 %	вводиться з 01.04.2021 р.		

Джерело: складено за даними НБУ [16]

АТ «Комерційний Індустріальний Банк» протягом 2018-2020 років, виконував нормативи ліквідності НБУ та не порушував норм обов'язкового резервування коштів на кореспонденському рахунку в НБУ.

Керівництво АТ «Комерційний Індустріальний Банк» для управління ризиком ліквідності використовує систему яка поділена на рівні [46, с. 108]:

- стратегічне управління на етапі створення бізнес-плану у вигляді планових обсягів та структури активів та зобов'язань;

- тактичне управління шляхом встановлення вимог та обмежень Комітетом з управління активами і пасивами банку;

- оперативне управління, що полягає у приведенні у відповідність вхідних та вихідних грошових потоків та здійснюється Департаментом Казначейства на щоденній основі.

Тобто управління ризиком ліквідності банку, забезпечується взаємодією Комітету з управління активами та пасивами банку, Департаментом Казначейства та Правлінням банку. Вказані структурні органи здійснюють контроль за дотриманням нормативних показників ліквідності банком та за стратегіями їх досягнення.

На основі проведеного дослідження управління фінансовими ризиками АТ «Комерційний Індустріальний Банк», варто відзначити, що банківська установа вдало здійснює процес управління фінансовими ризиками. Банк має чітку систему фінансового ризик-менеджменту, яка здійснює контроль та впровадження основних завдань з управління фінансовими ризиками.

Управління фінансовими ризиками банку полягає в необхідності розробки кожним банком, зокрема і АТ «Комерційний Індустріальний Банк» комплексної системи, яка має чітко визначати завдання структурних підрозділів банку з управління фінансовими ризиками та враховувати впливу різних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища для їх оцінки та мінімізації. Як комплексна система, вона повинна включати такі складові: етапи управління; центри відповідальності; інформаційне забезпечення та

рівень управління. Система управління фінансовими ризиками АТ «Комерційний Індустріальний Банк» наочно відображена на рисунку 3.1.

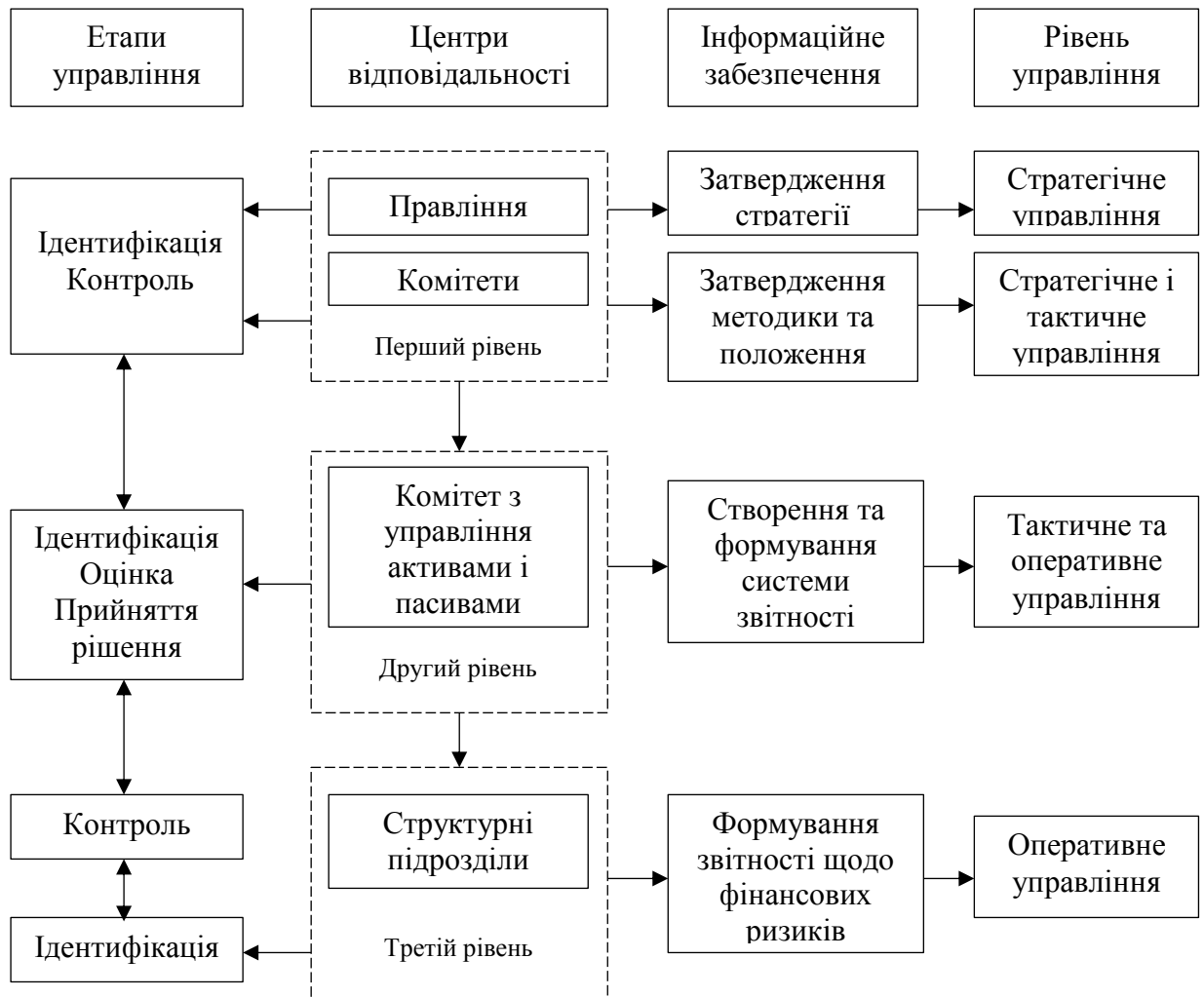

Рисунок 3.1 – Система організації управління фінансовими ризиками АТ «Комерційний Індустріальний Банк»

Джерело: узагальнено на основі [10, 42]

Для покращення управління фінансовими ризиками АТ «Комерційний Індустріальний Банк» необхідно чітко розмежувати повноваження центрів відповідальності за управління фінансовими ризиками на кожному рівні управління фінансовими ризиками (стратегічний, тактичний, оперативний). Суб'єктами управління фінансовими ризиками в банку є центри відповідальності – Правління банку, Спостережна рада, Комітети банку (в

тому числі Комітет з управління активами та пасивами) та майже всі структурні підрозділи банку. Центри відповідальності банку виконують провідну роль в системі управління фінансовими ризиками АТ «Комерційний Індустріальний Банк», які поділено на три рівні.

До першого рівня в системі управління фінансовими ризиками банку відносяться Правління банку та комітети банку. В АТ «Комерційний Індустріальний Банк» повноваження щодо управління фінансовими ризиками покладено на Кредитний комітет банку та Комітет з управління активами та пасивами банку. Зазначені колегіальні органи розробляють та затверджують політику, положення, методики, регламенти щодо управління фінансовими ризиками на довгострокову перспективу та обов'язковим узгодженням з загальною метою, ціллю і стратегією діяльності банківської установи [42, с. 54].

Другий рівень в системі управління фінансовими ризиками АТ «Комерційний Індустріальний Банк» представлено безпосередньо Комітетом з управління активами та пасивами банку, який здійснює управління ризиками ліквідності, валютним ризиком, відсотковим ризиком та контролює процес управління кредитним ризиком банку. Відповідно Комітет з управління активами і пасивами банку здійснює тактичне та оперативне управління фінансовими ризиками в банку. Основними завданнями даного підрозділу є [10, с. 9] :

- відібрати фактори та показники необхідні для здійснення оцінки фінансових ризиків банку, з врахуванням чутливості активних та пасивних операцій банку чинників зовнішнього середовища;

- визначити найбільш ефективні методи оцінки фінансових ризиків банківської установи. Найчастіше для оцінки фінансових ризиків використовують статистичні методи, аналітичні методи, методи експертної оцінки, метод коефіцієнтного аналізу та метод рейтингів;

- прийняти рішення щодо прийняття, мінімізації чи нейтралізації виявлених фінансових ризиків банку на основі активної та пасивної тактики

управління ризиками. Пасивна тактика управління фінансовими ризиками передбачає уникнення впливу ризику через відмову від ризикової операції. Активна тактика управління фінансовими ризиками банку передбачає прийняття ризику та покриття можливих втрат за рахунок власних фінансових ресурсів банку.

Третій рівень в системі управління фінансовими ризиками АТ «Комерційний Індустріальний Банк» включає всі структурні підрозділи банку які здійснюють активні та пасивні операції в процесі ведення фінансово-господарської діяльності банку. До таких підрозділів відносяться: фінансово-економічний департамент, відділи внутрішнього контролю та аудиту, казначейство та інші бізнес-підрозділи. Діяльність вказаних підрозділів забезпечує оперативне управління фінансовими ризиками в системі управління ними. Тобто, кожна структурна одиниця в процесі здійснення операційної діяльності, на щоденних засадах виявляє, оцінює та контролює фінансові ризики банку.

Таким чином, виокремлена система організації управління фінансовими ризиками АТ «Комерційний Індустріальний Банк», чітко розмежовує повноваження центрів відповідальності банку з управління фінансовими ризиками на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях управління. Застосування такої системи організаційної структури дасть змогу забезпечити контроль за результативністю управління фінансовими ризиками банку.

Висновки

В першому розділі дипломної роботи, на основі узагальнення фахової літератури, з'ясовано сутність поняття «банківські ризики» та систематизовано ряд трактувань, які виділяють різні науковці при тлумаченні даного поняття. На основі чого обґрунтовано, що фінансові ризики банку є основними ризиками у банківській діяльності.

На основі аналізу фінансових ризиків банку доведено, що немає єдиного підходу до формування їх переліку. В роботі узагальнено класифікацію фінансових ризиків банку за різними рівнями та напрями діяльності банківської установи. Представлена класифікація, відображає широкий набір класифікаційних ознак та різноманітність їх видів, що допоможе розкрити сутнісну характеристику фінансових ризиків банку.

Обумовлено відсутність єдиного підходу до трактування поняття «управління фінансовими ризиками» та досліджено їх різноманіття. На основі чого виокремити ключові підходи до трактування «управління фінансовими ризиками» банку, якими на думку автора є: як процес, як сукупність методів, як сукупність дій, як напрям ризик-менеджменту. Виокремлення зазначених підходів дасть змогу банку обрати ті способи управління фінансовими ризиками банку, які забезпечать стабільну діяльність банку, за мінімального рівня впливу фінансових ризиків.

В роботі розроблено систему управління фінансовими ризиками банку, з виокремленням процесу управління ризиками та врахуванням впливу внутрішніх та зовнішніх загроз на формування мети, цілей та стратегії розвитку банківської установи.

В другому розділі дипломної роботи здійснено аналіз чутливості до впливу фінансових ризиків банківської системи України в 2016-2020 роках. Досліджено вплив фінансових ризиків на фінансову стійкість банківської системи України у період з 2016-2020 років. Обґрунтовано, що серед

фінансових ризиків банків, найбільш суттєвим, на сьогодні, виступає кредитний ризик. На основі чого, здійснено аналіз динаміки кредитного портфеля банківських установ України в розрізі суб'єктів господарювання за 2017-2020 роки. Основним фактором, що впливає на формування валютного ризику, є наявність та частка в банків депозитів в іноземній валюті. Обсяг депозитів в іноземній валюті в банківській системі України впродовж 2017-2020 років демонстрував тенденцію до зниження. Регулювання впливу фінансових ризиків на діяльність банківських установ здійснюється НБУ через економічні нормативи.

На основі здійсненого аналізу, виокремлено основні джерела фінансових ризиків банків України, а саме: висока частка проблемної заборгованості позичальників; відсутність ефективних інструментів хеджування валютного ризику під впливом девальвації національної валюти; високі відсоткові ставки як за депозитами, так і за кредитами, що підвищує відсотковий ризик банків.

Дослідження дипломної роботи проводилось безпосередньо за результатами діяльності АТ «Комерційний Індустріальний Банк».

Для здійснення оцінки фінансово-господарської діяльності АТ «Комерційний Індустріальний Банк» в 2018-2020 роках здійснено аналіз складу і структури активів банку. Кредити та заборгованість клієнтів АТ «Комерційний Індустріальний Банк» займали найбільшу частку в структурі активів, а саме 530741 тис. грн або 47,99 % в 2018 році, 930250 тис. грн або 63,77 % в 2019 році, 42,26 % або 1315934 тис. грн в 2020 році.

Найбільшу і основну частку в структурі зобов'язань АТ «Комерційний Індустріальний Банк» займали кошти клієнтів банку, питома вага яких склала 98,48 % в загальній структурі зобов'язань банку в 2018 році, 97,24 % – в 2019 році та 86,99 % в 2020 році.

Протягом 2018-2020 років загальний обсяг власного капіталу АТ «Комерційний Індустріальний Банк» збільшувався. В 2020 році власний капітал банку збільшився, в порівнянні з аналогічним періодом 2019 року, на 38804 тис. грн або 15,42 % та склав 290488 тис. грн.

Протягом аналізованого періоду діяльність АТ «Комерційний Індустріальний Банк» була прибутковою. В 2020 році розмір прибутку АТ «Комерційний Індустріальний Банк» становив 42287 тис. грн, що більше від аналогічного періоду 2019 року на 17877 тис. грн або 73,24 %.

В третьому розділі дипломної роботи здійснено аналіз та оцінку фінансових ризиків АТ «Комерційний Індустріальний Банк» в 2018-2020 роках. Основними суттєвими фінансовими ризиками банку, були визнані: відсотковий ризик, валютний ризик, кредитний ризик та ризик ліквідності.

Для регулювання кредитних ризиків та оцінки їх впливу на діяльність, банк використовують нормативи кредитного ризику, встановлені НБУ. АТ «Комерційний Індустріальний Банк» протягом 2018-2020 років, виконує нормативи кредитного ризику в повному обсязі.

Комітет здійснює контроль валютних позицій банку за кожною іноземною валютою, на основі нормативів ризику загальної довгої відкритої валютної позиції (Л13-1) та ризику загальної короткої відкритої валютної позиції (Л13-2), які встановлені НБУ. Нормативи валютного ризику АТ «Комерційний Індустріальний Банк» протягом 2018-2020 років не перевищують нормативного значення. Окрім нормативу ризику загальної довгої відкритої валютної позиції (Л13-1), який на кінець 2020 року склав 5,5844 %, при нормативному значенні не більше 5 %. На основі аналізу валютної позиції АТ «Комерційний Індустріальний Банк» в 2018-2020 роком, пришли до висновків, що банківська установа протягом аналізованого періоду займає довгу валютну позицію по доларах США, євро, фунтах стерлінгів.

З метою управління відсотковим ризиком АТ «Комерційний Індустріальний Банк» здійснює оцінку розривів позицій за відсотковими доходами та витратами банківської установи; динаміки ринкових відсоткових ставок за різними видами активних і пасивних операцій банку; розраховує необхідний рівень маржі для підтримки прибутковості операцій. З проведеного аналізу відсоткового ризику АТ «Комерційний Індустріальний банк» в 2018-2020 роках, необхідно зазначити, що банк чутливими до зміни

відсоткових ставок (відсоткового ризику) за зобов'язаннями на вимогу менше 1 місяця, що впливає на зміну відсоткового доходу банку.

Банківська установа визначає рівень ризику ліквідності на основі нормативів, затверджених НБУ. АТ «Комерційний Індустріальний Банк» протягом 2018-2020 років, виконував нормативи ліквідності НБУ та не порушував норм обов'язкового резервування коштів на кореспонденському рахунку в НБУ.

На основі проведеного дослідження управління фінансовими ризиками АТ «Комерційний Індустріальний Банк», дійшли висновків, що банківська установа вдало здійснює процес управління фінансовими ризиками. Банк має чітку систему фінансового ризик-менеджменту, яка здійснює контроль та впровадження основних завдань з управління фінансовими ризиками.

Управління фінансовими ризиками банку полягає в необхідності розробки кожним банком, зокрема і АТ «Комерційний Індустріальний Банк» комплексної системи, яка має чітко визначати завдання структурних підрозділів банку з управління фінансовими ризиками та враховувати впливу різних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища для їх оцінки та мінімізації. Для покращення управління фінансовими ризиками АТ «Комерційний Індустріальний Банк» необхідно чітко розмежувати повноваження центрів відповідальності за управління фінансовими ризиками на кожному рівні управління фінансовими ризиками (стратегічний, тактичний, оперативний).

В роботі виокремлена система організації управління фінансовими ризиками АТ «Комерційний Індустріальний Банк», яка чітко розмежовує повноваження центрів відповідальності банку з управління фінансовими ризиками на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях управління. Застосування такої системи організаційної структури дасть змогу забезпечити контроль за результативністю управління фінансовими ризиками банку.

Список використаних джерел

1. Violaris Y. Bancassurance in Practice / Yiannis Violaris // Munich Re Group. – 2001. – 40 p.
2. Ананьєва Ю. В. Стрес-тестування як інструмент управління фінансовими ризиками у банківській сфері / Ю. В. Ананьєва // Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. – 2021. – № 1. – С. 6-19.
3. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками / И. А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2005. – 600 с.
4. Бодрецкий М. В. Управление банківськими ризиками та їх регулювання / М. В. Бодрецкий // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 24. – С. 100-103.
5. Бойківська Л. І. Методи оцінок банківських ризиків / Л. І. Бойківська // Актуальні проблеми розвитку регіону. – 2009. – № 5. – С. 164-168.
6. Бондаренко Л. А. Ризик-менеджмент кредитної діяльності комерційного банку: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» /Л. А. Бондаренко. – К. : КНЕУ, 2007. – 23 с.
7. Брітченко І. Г. Механізм оцінки й управління фінансовими ризиками підприємств: монографія / І. Г. Брітченко, Н. А. Брегін. – Донецьк, 2004. – 172 с.
8. Вітлінський, В. В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком : навчально-методичний посібник / В. В. Вітлінський, П. І. Верченко. – К. : КНЕУ, 2000. – 292 с.
9. Вовчак О. Д. Фінансовий моніторинг ризиків як інструмент фінансового оздоровлення банків / О. Д. Вовчак, Р. В. Стаднійчук // Економічний простір. – 2020. – № 157. – С. 74-77.

10. Волкова Н. І. Фінансові ризики банку: оцінка та механізм нейтралізації / Н. І. Волкова, А. С. Мухіна // Modern Economics. – 2020. – № 22. – С. 6-12.
11. Галапуп Л. О. Теоретико-методологічні засади управління ризиками банківського капіталу / Л. О. Галапуп // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2017. – Вип. 16(1). – С. 47-51.
12. Гібридний капітал банку: світовий досвід, перспективи впровадження в Україні : науково-аналітичні матеріали / за ред В. І. Міщенко. – К. : Нац. банк України. Центр наукових досліджень, 2009. – Вип. 13. – 180 с.
13. Гнип Н. О. Фінансові ризики та їх оцінка у комерційних банках / Н. О. Гнип, В. О. Лісовин // Приазовський економічний вісник. – 2017. – Вип. 5. – С. 279-284.
14. Донець, Л. І. Економічні ризики та методи їх вимірювання : навчальний посібник / Л. І. Донець. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
15. Дорошенко В. Г. Побудова матриці ризиків для банківської системи України / В. Г. Дорошенко, Ю. А. Буряк // Інфраструктура ринку. – 2020. – Вип. 47. – 161-167.
16. Економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції / Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1> (дата звернення: 15.11.2021).
17. Забчук Г. Банківські ризики в Україні в умовах стратегічної невизначеності розвитку національної економіки / Г. Забчук, О. Іващук // Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. – 2020. – Випуск 2. – С. 102-117.
18. Зверук Л. А. Концептуальні основи організації системи ризик-менеджменту в банках / Л. А. Зверук, Ю. С. Дідковська // Бізнесінформ. – 2020. – № 9. – С. 238-245.

19. Зверяков М. І. Управління фінансовою стійкістю банків : підручник / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко, О. С. Сергєєва. – Київ : Центр навчальної літератури, 2016. – 517 с.

20. Звіт про фінансову стабільність // Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2020-H2.pdf?v=4 (дата звернення 15.11.2021).

21. Кльоба Л. Г. Ефективний ризик менеджмент – запорука фінансової безпеки банку / Л. Г. Кльоба // Ефективна економіка. – 2017. – № 6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5641> (дата звернення: 25.10.2021).

22. Кльоба Л. Г. Напрями вдосконалення управління банківськими ризиками / Л. Г. Кльоба // Економіка та держава. – 2017. – № 6. – С. 80-85.

23. Коваль Я. С. Державний інструментарій ідентифікації ризиків, як елемент попередження негативного впливу на економічний стан банківської системи / Я. С. Коваль // Вчені записки Університету «КРОК». – 2019. – № 1 (53). – С. 65-74.

24. Козьменко С. М. Стратегічний менеджмент банку : навч. посіб. / С. М. Козьменко, Ф. І. Шпиг, І. В. Волошко. – Суми : Університетська книга, 2003. – 734 с.

25. Кочетигова Т. Сутність та класифікація банківських ризиків / Т. Кочетигова, А. Алейнік // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – Вип. 16. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/16-2017/140.pdf> (дата звернення: 18.10.2021).

26. Кравчук Г. В. Теоретичні засади ризикології діяльності комерційних банків / Г. В. Кравчук, О. В. Галіч // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2013. – № 4 (70). – С. 352-359.

27. Кузнецова Н. В. Динамічне оцінювання ризиків і розробка антиризикових стратегій банківської діяльності / Н. В. Кузнецова, Ф. А. Чан,

М. В. Самсонюк, М. В. Юрчук // Реєстрація, зберігання і обробка даних. – 2021. – Т. 23, № 1. – С. 23-37.

28. Лелеко Т. Ю. Ризики втрати фінансової стійкості та його місце в класифікації ризиків / Т. Ю. Лелеко // Ефективна економіка. – 2020. – № 12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/12_2020/208.pdf (дата звернення: 25.10.2021).

29. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків»: постанова Правління Національного банку України від 15.03.2004 р. № 104. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0104500-04> (дата звернення: 15.10.2021).

30. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України, затверджені постановою Правління Національного банку України 02.08.2004 р. № 361 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/Risks/361.pdf (дата звернення: 25.10.2021).

31. Миненко Л. М. Трансформація підходів до оцінки ризику банківської ліквідності / Л. М. Миненко. // Ефективна економіка. – 2020. – № 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_1_22 (дата звернення: 12.11.2021).

32. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/> (дата звернення 15.11.2021).

33. Павлишин І. О. Фінансовий ризик-менеджмент комерційного банку: класифікація та оцінка ризиків / І. О. Павлишин // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 10. – С. 40-42.

34. Панченко О. Банківські ризики як об'єкт страхування в сучасних умовах / О. Панченко, О. Маслюк, А. Гориленко // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2020. – № 4 (24). – С. 146-154. – 14

35. Парасій–Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності: [навч.–метод. посібник для самост. вивч. дисц.] / І. М. Парасій–Вергуненко. – К.: КНЕУ, 2003. – 347 с.

36. Партин Г. О. Ризики у сучасній банківській діяльності та шляхи їх зниження / Г. О. Партин, У. І. Путько // Науковий вісник НЛТУ України. – Вип. 21.9 – 2011. – С. 247-253.

37. Петрик Л. О. Аналіз банківських ризиків на основі результатів економічних нормативів НБУ //Л. О. Петрик, Ю. В. Янісів // Ефективна економіка. – 2021. – № 11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/11_2021/92.pdf (дата звернення: 15.11.2021).

38. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: положення від 11.06.2018 р. № 64. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text> (дата звернення: 28.10.2021).

39. Прийдун Л. Теоретичні аспекти визначення сутності кредитного ризику банку / Л. Прийдун // Економічні науки : збірник наукових праць. – 2012. – Вип. 8 . – С . 233-244.

40. Примостка Л. О. Банківські ризики: теорія та практика управління: монографія / Л.О. Примостка, О.В. Лисенюк, О.О. Чуб; Мін–во освіти і науки України, ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана». – К.: КНЕУ, 2008. – 456 с.

41. Сукач О. М. Мінімізація ризиків як інструмент забезпечення безпеки банку / О. М. Сукач // Modern economics. – 2020. – № 22. – С. 90-94.

42. Управління ризиками базових банківських операцій / [А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін.]; за ред. А. О. Єпіфанова, Т. А. Васильєвої. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. - 283 с.

43. Управління фінансовими ризиками банків : монографія / Ю. П. Макаренко, В. В. Бобиль. – Дніпропетровськ : Герда , 2014. – 266 с.

44. Ушакова О. А. Управління відсотковим ризиком у системі банківського ризик-менеджменту / О. А. Ушакова, А. Б. Гарбарук // Економічний простір. – 2020. – № 157. – С. 85-88.

45. Фінансовий звіт АТ «КІБ» за 2019 рік // Офіційний сайт АТ «Комерційний Індустріальний банк». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://cib.com.ua/uk/about/reports/finansova-zvitnist/110>. (дата звернення: 10.11.2021).

46. Фінансовий звіт АТ «КІБ» за 2020 рік // Офіційний сайт АТ «Комерційний Індустріальний банк». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://cib.com.ua/uploads/files/ZVITNIST4/ZVITNIST/ZVIT_2020.pdf (дата звернення: 10.11.2021).

47. Швець Н. Р. Інтегральний фінансовий ризик банку та загальна методологія його оцінки / Н. В. Швець, А. А. Юшкалюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – Вип. 6. – С. 163-167.

48. Юшкалюк А. А. Фінансовий ризик банку та методологія його оцінки / А. А. Юшкалюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2018. – Вип. 2. – С. 133-137.

49. Яриєв С. С. Фінансові інструменти хеджування банківських ризиків в Україні / С. С. Яриєва // Причорноморські економічні студії. – 2016. – Вип. 12(2). – С. 138-142.

Додатки